

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

TEMA:
FRI OG FORPLIGTET

1/2018

10
Når forkyndelsen af loven forsømmes

24
Imødekommende fællesskab og kultur

30
Gud som gartner

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 1/2018. Årgang 153
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

Pexels

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 300 kr.
(unge under 30: 170 kr.)
Kun netabonnement: 170 kr.
(unge under 30: 100 kr.)
Gaveabonnement: 170 kr. for papir-
udgave, 100 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.
Ved adresseændring bedes oplyst både
gammel og ny adresse.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke
nødvendigvis redaktionens synspunkter,
men redaktionen er ved deres optagelse
ansvarlig for, at holdninger og syns-
punkter må kunne rummes inden for
det, som Luthersk Mission (LM) står for.

REDAKTØR

Ole Solgaard,
Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen,
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.scient.pol., København,
a_brauner@hotmail.com

Inge Bøgel Lassen,
tidl. lærer, Aalborg
ibl@adslhome.dk

Per Månsson Westh,
cand.theol., København
peweje@gmail.com

Ruth Vatne Rasmussen,
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

LEDER

- 04 En helts fejltrin bør ikke ignoreres
Per Månsson Westh

TEMA:**FRI OG FORPLIGTET**

- 06 Fri fra loven
Henrik Nymann Eriksen
- 10 Når forkyndelsen
af loven forsømmes
Kurt E. Larsen
- 14 Mens vi venter på det fulde dagslys
Uffe Kronborg
- 18 Mail til min mentor
Sprint Aagaard Korsholm
- 19 I frihed at se sig bundet
Peter Ø. Jacobsen

HORISONT

- 22 Intertekstualitet
- 23 Trend eller tradition?

ANDRE ARTIKLER

- 24 Imødekommende fællesskab og kultur
Helle Bech

FOR TROEN

- 28 Er du (hjerne)vasket?
Kristoffer H. Enevoldsen
- 30 Gud som gartner
Manuel Vigilius

BOGER

- 35 Den autentiske leder
- 36 Jesus kalder
- 38 Gud, mig og min næste

Kristus lukker alle forsøg på at bruge loven som en vej, der kan føre os ind i en retfærdig og frikendt stilling over for Gud

LEDER

En helts fejltrin bør ikke ignoreres

AF PER MÅNSSON WESTH

Det er godt at have helte, men når en helt jokker groft i spinaten, bør hans rygte få skrammer som et værn mod ukritisk og blind tillid.

Mine første helte udøvede typisk deres heltegerning ved at sætte læderet i netmaskerne på Europas største stadiony. Fodboldlegender som fløjspilleren Louis Figo, midtbanegeneralen Zinedine Zidane og vores egen kreatør Michael Laudrup var store helte i 90'erne og 00'erne. Deres elegance på banen, det mesterlige touch på bolden og et overlegent blik for spillet gjorde dem til verdens bedste fodboldspillere.

Senere fik jeg andre helte. Under studierne stødte jeg ind i danske og internationale sværvægtene inden for teologi og bibeltolkning, formidable forkyndere og både levende og for længst afdøde skribenter, der kunne formulere sig, så vandet sprøjtede fra øjnene på en læsevillig studerende.

Men hvad så, når nogle af disse helte har begået fejl? Hvordan skal man forholde sig til det? Her er det nødvendigt at vedkende, at der er be-

gået forseelser. Det er vigtigt at få det dårlige frem i lyset, så vi undgår glansbillede-helte, der i praksis er små guder, som vi stoler blindt på.

Det er godt at have helte

Mine fodboldhelte havde praktiske indvirkninger på mig. De fik mig til at trække i fodboldshortsene og øve finter på græsplænen, selv om det regnede. De var forbilleder, som fik mig til at yde en ekstra indsats på træningsbanen.

Jeg gætter på, at mange også har store åndelige forbilleder. Helte i bøn, bibellæsning, teologisk indsigt, næstekærlighed og omsorg. Også her er det inspirerende at kende kvinder og mænd, som kan fungere som gode eksempler og være med til at bære en gennem troens liv.

Helte med ridser i lakken

Når en person udvikler sig til helt, er der dog også en risiko for, at man får blinde vinkler på

Mindet om Luther bør inkludere en erkendelse af de elendige udsagn og hadefulde holdninger, han lagde stemme til

personen. Jeg glemmer let, at mine helte ikke er ufejlbarlige.

Da Zinedine Zidane i VM-finalen i 2006 bogstaveligt talt stangede sin italienske modstander i maven efter en duel, var det til gengæld ikke til at overse. Jeg må indrømme, at det var svært at kapere, og det var underligt at få ødelagt sit billede af årtiets mest elegante fodboldspiller. Helten havde fået en gevaldig ridse i lakken, og når jeg tænker på Zinedine Zidane i dag, er der betydelige skrammer i hans eftermæle som professionel sportsmand.

Det samme kan ske for åndelige helte, som naturligtvis også kan begå store fejl. De senere år har prominente amerikanske superprædikanter som Mark Driscoll og Tullian Tchividjian udvist alvorlig mangel på dømmekraft, og deres overtrædelser er blevet offentligt udstillet. Det har fået solide konsekvenser for de pågældende. Og sådan bør det også være, da hundredtusinder har set op til dem som åndelige forbilleder.

Historiske helte

Det er ikke anderledes for de historiske helte, selvom der er en tendens til, at vi har et forsimplet billede af, hvem de virkelig var. Her skal nævnes et ikke tilfældigt udvalgt eksempel, nemlig Martin Luther. Der hersker selvsagt stor respekt om hans eftermæle, og nogle gange så meget, at det nærmer sig heltedyrkelse, når attituden er: "Hvis Luther har skrevet det, så er det sandt."

I løbet af jubilæumsåret 2017 har flere bog-

udgivelser og avisartikler fremhævet, at Martin Luther bestemt ikke var uden fejl. På ingen måde en nyhed i konservative kirkelige kredse, men alligevel en vigtig påmindelse, fordi problematikken sjældent udfoldes i netop disse kirkelige kredse.

Martin Luther gav sidst i livet udtryk for et indædt had til jøderne. I sine sene tekster er han leveringsdygtig i religiøst begrundede argumenter for jødehad og kan motivere folk til forfærdelige handlinger. Det, han skriver, er gruopvækkende og klamt og bør på ingen måde undskyldes. I stedet bør det give ham, kirkens reformator, substantielle ridser i lakken.

Fejltrin bør ikke ignoreres

De færreste nyder at vedkende, at Martin Luther havde forfærdelige sider, men mindet om Luther bør inkludere en erkendelse af de elendige udsagn og hadefulde holdninger, han lagde stemme til.

Martin Luther skal huskes for kampen mod det kirkelige bedrageri. Han skal hædres for at have oversat Bibelen til et sprog, som almindelige mennesker talte og forstod. Han skal huskes for at pege energisk på evangeliet om frelsen ved tro alene. Men helten Martin Luthers synd og de konsekvenser, den har medført, bør ikke ignoreres.

Ingen er tjent med glansbillede-helte, som man forleder sig selv til at stole blindt og ukritisk på.

Per Månsson Westh

TEMA

FRI FRA LOVEN

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Loven er en blindgyde, når det handler om at bestå i Guds øjne og om at leve et forvandlet liv.

Dog har en kristen brug for loven som et vaterpas.

Henrik Nymann Eriksen,

f. 1965

Forstander på Luthersk
Missions Højskole
hne@lmh.dk

Når kristendommen betragtes udefra, vil den ofte blive beskrevet i moralske vendinger. Den handler selvfølgelig om Gud, men også om, hvad man må og ikke må, skal og ikke skal. Kort sagt: Kristendommen opfattes som en lovreligion, om end i mildere grad end islam.

I dette perspektiv kan det komme som en overraskelse, at det kristne evangelium siger, at en kristen er fri fra loven. Der bruges flere udtryk for samme sag i Ny Testamente (NT): fri fra loven – død for loven – løst fra loven. Men sagen er klar: En kristen er fri fra loven.

Denne revolutionerende påstand rejser en række spørgsmål: I hvilken forstand er en kristen fri fra loven? Hvad menes der med loven?

Hvad er "loven"?

Udtrykket *loven* bruges i NT i tre forskellige betydninger.

For det *første* er loven en henvisning til hele eller dele af Gammel Testaments (GT) skriftsamling. I det hyppigt forekommende udtryk *loven og profeterne* er loven en henvisning til Mosebøgerne inkl. skabelses- og patriarkhistorien i Første Mosebog. Men andre gange bruges udtrykket om hele GT (fx Matt 5,18).

For det *andet* er loven en henvisning til Moseloven. Moseloven er den del af Mosebøgerne, der udgøres af lovstoffet i 2.-5. Mosebog. Den indeholder både rituelle, samfundsmæssige og moralske elementer.

For det *tredje* er loven i NT Guds universelle vilje og krav til alle mennesker. Dette krav til ethvert menneske kan være mere eller mindre erkendt. Paulus siger således, at erkendelse af dette krav er "skrevet i hjerterne" hos mennesker, som aldrig har mødt Bibelens forkyndelse (Rom 2,5).

For det menneske, der kender de bibelske skrifter, vil erkendelsen af Guds universelle vilje selvsagt være større og mere afklaret. Men i sin kerne er kravet det samme til alle mennesker til alle tider. En manglende opfyldelse af loven i denne universelle betydning stiller mennesket under Guds dom (Rom 2,12-15).

Hvad skal vi med Moseloven?

Lad os begynde med spørgsmålet: hvad skal vi kristne med Moseloven? Jesus siger, at ikke det mindste af loven og profeterne skal forgå, før alt er opfyldt (Matt 5,17f). Men Moseloven skal forstås i lys af sin plads i frelseshistorien. NT kalder flere gange Moseloven for en skygge af det, som kommer (Kol 2,16f. Hebr 10,1).

De konkrete forskrifter for renhed og samfundsforhold er kristne ikke forpligtet på. Men principperne bagved er udtryk for Guds evige vilje, og dermed har de almen karakter.

Et eksempel på det er, at en ordentlig behandling af okser er udtryk for principper, der også har betydning for omrejsende forkynderes løn, kost og logi (1 Kor 9,3-11). De mange forskellige ofre er ligeledes anskuelsesundervisning, der skal give os en nøgle til at forstå Jesu offer. Men deres tid for praktisk udførelse er dermed også begrænset til tiden, indtil Jesus kom. Han blev Guds ultimative og endelige offerlam (Hebr 9,9f).

Moseloven læst i nådens lovfrie rum har dermed en dobbelt betydning. Dels en pædagogisk rolle, hvor ofrene hjælper os til at forstå Jesu offer, og dels en vejledning til det nye liv gennem de evige principper, der ligger bagved de konkrete bud og ordninger.

Lovens begrænsning

Allerede i GT bliver det klart, at loven som frelsesvej har sin begrænsning, fordi menneskene er syndere og derfor ikke lykkes med at efterleve Guds vilje.

Det kommer tydeligt frem i Jeremias' profeti om den nye pagt: "Der skal komme dage, siger Herren, da jeg slutter en ny pagt med Israels

Synden i mennesket kan ikke fjernes eller reduceres blot ved at få at vide, hvad der er godt og rigtigt

hus og med Judas hus, en pagt, der ikke er som den, jeg sluttede med deres fædre, den dag jeg tog dem ved hånden og førte dem ud af Egypten. De brød min pagt, skønt det var mig, der var deres herre, siger Herren" (Jer 31,31f).

Denne begrænsning bliver endnu tydeligere, når vi kommer til NT. I mødet med Guds lov afslører synden sig, som det den virkelig er, nemlig et uforbederligt oprør mod Gud (Rom 7,13; 8,7). Loven fejler ikke noget. Men synden i mennesket kan ikke fjernes eller reduceres blot ved at få at vide, hvad der er godt og rigtigt. Paulus sætter problemet på spidsen i Romerbrevet 8,3: "Det, som loven ikke kunne, fordi den kom til kort på grund af kødet, det gjorde Gud."

Derfor er menneskenes forsøg på at undgå Guds dom gennem opfyldelse af loven også dømt til at mislykkes. Det er som at bede landets dygtigste møbelsnedker med de bedste tegninger og værktøjer om at lave en fin designstol ud af et stykke råddent hylde træ. Det vil mislykkes på grund af træets beskaffenhed. Derfor konkluderer Paulus også om lovens begrænsning: "For af lovgerninger bliver intet menneske retfærdigt overfor ham" (Rom 3,20).

Loven har dermed vist sig som en blindgyde i to forhold, nemlig hvordan mennesket undgår Guds dom, og hvordan det forvandles til at være mere i pagt med Guds vilje. Den nye pagt i Kristus Jesus giver et svar på begge forhold.

Fri fra loven i retfærdiggørelsen

For det første har Kristus befriet os fra lovens krav, så vi trods vores synd undgår Guds dom:

"Kristus har løskøbt os fra lovens forbandelse ved selv at blive en forbandelse for vor skyld" (Gal 3,13). Lovens dom og forbandelse, som hvilede over mennesker, der ikke opfyldte dens krav, ramte Jesus som vores stedfortræder.

På det grundlag kan Paulus sige, at "Kristus er enden på loven til retfærdighed" (Rom 10,4). På lovens egne præmisser har Kristus afsluttet loven forstået som kravet om at opfylde den for at blive erklæret retfærdig i Guds dom.

I udtrykket ligger ikke, at Kristus er enden på loven forstået som Guds vilje, så at Gud ikke længere skulle have en vilje for os om kærlighed, godhed, barmhjertighed og en hel del mere. Men Kristus lukker alle forsøg på at bruge loven som en vej, der kan føre os ind i en retfærdig og frikendt stilling over for Gud. Jesu kors er enden på loven til retfærdighed.

Den første dimension i en kristens frihed fra loven er altså i *retfærdiggørelsen*. Det er frihed fra at skulle opfylde lovens krav for at kunne blive frikendt af Gud. Paulus udtrykker det blandt andet således: "Men nu er Guds retfærdighed åbenbaret uden lov ... For vi mener, at et menneske gøres retfærdigt ved tro, uden lovgerninger" (Rom 3,21.28).

Fri fra loven i helliggørelsen

For det andet har friheden fra loven betydning i *helliggørelsen*. Denne anden dimension er ofte overset, men er allerede et væsentligt element i Jeremias' løfte om den nye pagt: "Men sådan er den pagt, jeg vil slutte med Israels hus, når de dage kommer, siger Herren: Jeg lægger min lov i deres indre og skriver den i deres hjerte ... Jeg tilgiver deres skyld og husker ikke længere på deres synd" (Jer 31,33f).

Den nye pagt i Kristus har en dobbelt virkning, som svarer til den dobbelte dimension i friheden fra loven. Dels imødekommes syndens skyld med *tilgivelse* i stedet for krav om forbedring, og dels imødekommes den manglende overholdelse af de ydre bud med en indre *forvandling*, hvor loven lægges ind i menneskers hjerter. Den flytter så at sige fra stentavlerne uden for mennesket til kødtavlerne indenfor, i hjertet (2 Kor 3,1ff).

Denne forvandling tilskriver Paulus, at vi er befriet fra lovens krav i vores relation til Gud: "Synden skal ikke være herre over jer, for I er ikke under loven, men under nåden" (Rom 6,14). Loven har ikke kraft til at begrænse syndens magt i os. Synden er uforbederlig, og loven formår ikke at reducere dens dominans i vores liv. Det gør nåden derimod.

Det må betyde, at den grundlæggende frihed fra at skulle opfylde lovens krav for at gøre sig fortjent til Guds gaver, denne frihed (nåden) dæmper syndens magt.

Den positive formulering af dette har vi i brevet til Titus: "Guds nåde ... opdrager os til at sige nej til ugudelighed og verdslige lyster og leve besindigt og retskaffent og gudfrygtige i denne verden" (Tit 2,11f). I det lovfrie rum, nådens rum, opdrages vi til at leve efter Guds vilje.

Den grundlæggende frihed for en kristen fra at skulle opfylde loven for at opnå noget hos Gud har en forvandlende kraft i sig. Nåden former et menneske i en meget positiv retning.

Apostlen Johannes udtrykker det med sin berømte oneliner: "Vi elsker, fordi han elskede os først" (1 Joh 4,19). Og vi kunne fortsætte: Vi tilgiver, fordi han tilgav os først; vi bærer over med hinanden, fordi han først bar over med os; vi viser om-

I det lovfrie rum, nådens rum, opdrages vi til at leve efter Guds vilje

sorg for hinanden, fordi han først viste os omsorg; vi tager imod hinanden, fordi han først tog imod os; vi tjener hinanden, fordi han tjente os først.

Friheden fra loven skaber det i det kristne menneske, som loven ikke kunne, nemlig Åndens frugt, som dybest set er det, der er lovens intention. Lovens krav opfyldes paradoksalt nok i den kristne i det rum, hvor lovens krav ikke mere er gældende.

Som Paulus siger: "Det, som loven ikke kunne, fordi den kom til kort på grund af kødet, det gjorde Gud: Han sendte sin egen søn ... for at lovens krav skulle opfyldes i os" (Rom 8,3f). Helliggørelse finder sted i det rum, hvor lovens krav er forsvundet. Frihed for loven er forvandlingens forudsætning.

Loven er stadig Guds vilje

Denne stærke betoning af frihed fra loven rejser mindst et par spørgsmål, nemlig: Hvilken rolle spiller loven så i en kristens liv? Og hvad skal vi med formaningerne?

At vi ikke opnår frelse ved at opfylde lovens krav betyder ikke, at loven er ophørt med at være Guds gode og forpligtende vilje. Den gælder stadig – også for en kristen (Matt 5,17f. Rom 7,12f. 22).

Hertil kommer, at synden stadig er en nærværende virkelighed hos den troende i vores "gamle natur." Derfor skal loven fortsat afsløre synden i os – også selvom

vi har fået et nyt hjerte og Guds Ånd bor i os.

Loven er også for det kristne menneske som et vaterpas, der viser, *at* væggen er skæv, men *ikke* er i stand til at gøre den lige igen. Dette møde med lovens afsløring af synden kan ske både i forkyndelsen af lovens radikalitet, som fx dele af Bjergrædiken, men også i formaningerne til det nye liv i apostlenes breve.

Ingen kristen har ret til at bagatellisere synden eller nedskrive lovens krav med nåden som alibi. Den er fortsat Guds usvækkede vilje med vores liv, og det er foragt for Gud at bruge nådens frie rum som en undskyldning for synden (Rom 6,1-2).

Loven i formaningerne

I NT møder vi ofte loven i form af formaninger. De ti bud gentages og anvendes ind i de kristnes nye liv. Hvordan skal vi forstå det, når vi samtidig er fri fra loven? Er vi så alligevel ikke helt frie fra lovens krav?

Jeg tror, at forudsætningen for at forstå formaningerne rigtigt er, at vi ikke kun taler om frelsens nye virkelighed som *tilgivelse* af vores synder. Syndernes forladelse er centrum i vores genoprettede forhold til Gud, men sammen med tilgivelsen er der også sket en *nyskabelse* (2 Kor 5,17).

Dette nye liv indebærer, at Kristus selv ved Helligånden bor i vores hjerter (Rom 8,9-11). Der er tale om et nyt menneske, som har Guds lov skrevet i hjertet og dermed har fået en ny lyst og vilje til at følge Guds bud.

At en kristen stadig bærer synden med sig, ændrer ikke ved dette nye og helt afgørende forhold i vores liv: Der er et nyt liv, som længes efter at følge Guds vilje (Rom 7,21f). Formaningerne er talt til dette nye menneske.

I nådens rum, hvor vi er fri fra lovens krav, lever det nye menneske, som længes efter at gøre Guds vilje. Formaningerne er i dette rum ikke krav, der skal opfyldes, for at vi skal blive frelst,

FOTO: ANDREW RENNIE

men vejledning til at leve det nye liv, som vi allerede har fået del i.

Det nye liv er i øvrigt heller ikke et liv uden forpligtelse. Paulus taler derfor om, at selvom han er fri fra loven, så er han "under Kristi lov" (1 Kor 9,21). Forpligtelsen er en forpligtelse over for vores herre og vores næste.

Men det er i nådens rum, vi møder formaningerne som en vejledning for det nye liv og som en kærdommen forpligtelse på vores relationer til Gud og vores næste. Og i nådens rum findes på intet tidspunkt loven som krav for at blive frikendt og modtaget af Gud. I den forstand er vi også fri fra loven, når vi møder den i formaningers form. ■

Loven er også for det kristne menneske som et vaterpas, der viser, at væggen er skæv, men ikke er i stand til at gøre den lige igen.

TEMA

Når forkyndelsen af loven forsømmes

OM TENDENSER TIL NEDTONING AF LOVEN
FRA LUTHERS TID TIL VORES TID

AF KURT E. LARSEN

Har vi glemt at tage Guds lov alvorligt i en tid, der lægger vægt på individualismen?

I DR's tv-serie *Herrens veje* er en af hovedpersonerne provst i folkekirken. Han kan indimellem sige noget rigtigt om tro og om kirkens opgave. Men han har ingen skrupler ved at være sin kone utro. Sønnen August, der også er præst og ind imellem har store oplevelser med Gud, morer sig kun over, at hans mor er blevet lesbisk. Med andre ord: Tro og trosliv er til stede i serien, men hvor er Guds lov?

Denne holdning, der desværre ikke kun findes i tv-serier, gør det vigtigt at besinde sig på Guds hellige lov og dens rette plads i trosliv og forkyndelse.

Luthers tid

Frelsen af nåden alene var kernen i den lutherske reformation. I den Augsburgske Bekendelse

hedder det i artikel 4: "Mennesker kan ikke retfærdiggøres over for Gud ved egne kræfter, fortjenester og gerninger, men de retfærdiggøres uforskyldt for Kristi skyld ved troen."

Evangelisk kristendom blev kendetegnet ved, at nådens evangelium kom til at lyde og lyse for mennesker. Men reformatorerne tænkte ikke, at gerningerne dermed var uden betydning. I artikel 6 hedder det: "Den tro bør bære gode frugter, og den må gøre gode gerninger, påbudt af Gud, på grund af Guds vilje, ikke for at vi skal stole på ved de gerninger at fortjene retfærdiggørelse over for Gud."

Gud vil altså, at de troende skal gøre gode gerninger. Loven blev ikke ophævet af evangeliet, men loven fik tilkendt en anden plads.

For de reformatoriske fædre var den rette

sondring mellem loven og evangeliet et herligt lys, som der skulle værnes om. Og erfaringerne viste snart, at dette var en svær balance. En række lærestridigheder var ved at splitte det nye evangelisk-lutherske menighedsliv i Tyskland.

Stridigheder om lov og evangelium

Balancen mellem lov og evangelium var svær.

På den ene side var der lutherske prædikanter, der lagde vægt på behovet for gerninger, fordi de så megen umoral (især druk) i de lutherske områder. Wittenberg-præsten Georg Major (1502-1574) erklærede gode gerninger nødvendige til salighed, idet han lærte, at retfærdiggørelsen, der gives af nåde, skal bevares gennem gerninger. Nürnbergs reformator, Andreas Osiander (1498-1552), lærte, at den troendes retfærdighed bestod i, at Kristus som "et indre ord" indplantedes i den troende, med deraf følgende etisk fornyelse.

Såvel Major som Osiander blev imødegået af hovedparten af lutherske teologer, der ikke ville lade retfærdigheden være afhængig af noget i mennesket. Retfærdigheden var en fremmed retfærdighed, og det var virkelige syndere, der blev retfærdiggjort. De to nævnte lutherske teologer lagde altså for stor vægt på lov og gerninger.

På den anden side var der lutherske teologer, der gik i den anden grøft og var imod forkyndelsen af loven. De kaldtes *antinomister* (anti-nomos = mod-lov). Luthers medarbejder Johann Agricola (1494-1566) hævdede, at kun evangeliet fører mennesker til anger og omvendelse, hvorfor loven ikke skulle forkyndes blandt kristne.

Luther var langt fra enig, for bodens anger og smerte fremkaldes ikke uden gennem den afslørende lov. Derfor skulle loven forkyndes side om side med evangeliet, også for de kristne, for selv en sand kristen har en iboende syndig natur, der til stadighed skal stå under lovens dom.

Efter Luthers død blussede striden op igen som en strid om lovens såkaldte tredje brug, dvs. loven som en vejleder i de troendes liv. Hovedstrømmen af lutheranere fastholdt da, at en kristen er på én gang retfærdig og synder. Som

en *synder*, der søger sit eget, må den kristne også være under lovens stadige dom, og som en *retfærdig*, der gerne vil gøre Guds vilje, har man i praksis brug for loven til vejledning om Guds vilje, så man ikke henfalder til selvopfundne gode gerninger.

En kristen er ikke *under* loven, men heller aldrig *uden* lov. Derfor skulle børn lære katekismen med de ti Bud, og loven skulle forkyndes.

Lige siden er den samme problematik blevet ved med at dukke op i de lutherske kirkers liv: Hvordan skal man tale ret om loven og evangeliet, så man hverken sammenblander eller adskiller dem?

Vækkelsens kamp i 1800-tallet

Omkring år 1800 var de lutherske kirker ude i et stort åndeligt forfald. Den såkaldte oplysnings-tid fik mørket til at sænke sig i Skandinavien. Tale om synd, forsoning og nåde blev anset for gammel overtro, og forkyndelsen af retfærdiggørelse ved tro regnedes som farlig for moralen.

Man var milevidt fra luthersk kristendom, når teologiprofessor Hornemann fra Københavns universitet i 1818 gengav Romerbrevet 1,17 [»Den retfærdige skal leve af tro.«] ved: "Den retfærdige skal vorde lykkelig ved sin retskaffenhed og sin dyd."

På den baggrund skal vækkelserne i 1800-tallet ses. Vækkelsens folk ville bag om oplysnings-tiden til en bibelsk og luthersk kristendom. Man lagde vægt på Jesus som synderes frelser, behovet for tro på Kristus og for et liv i hellighed i hverdagen sammen med de andre troende.

Inden for en fælles ramme af fornyet lutherdom havde vækkelserne noget forskellig vægtlægning. For nogle prædikanter kunne behovet for personlig tro komme til at tone så stærkt, at det nærmest virkede som en ny lov, at man *skulle* have modtaget Kristus gennem en mærkbar omvendelsesproces. Nogle prædikanter og forældre frygtede også verdslighed (dans, teater, kortspil) så meget, at deres tilhørere og børn forbandt kristentro med lov snarere end med evangelium.

En korrektion kom med Rosenius, der i Sverige prædikede om nåden for at sætte samvittighederne fri – og derfor sondrede klart mellem

Kurt E. Larsen, f. 1955

Professor i kirkehistorie på Menighedsfakultetet
kl@teologi.dk

Indre Missions tidligere formand, Christian Bartholdy, fandt loven forsømt i dansk forkyndelse og udfordrede folk i sit sogn ved at angribe deres synder.

loven og evangeliet. Han fik dog også brug for at rettesætte nogle af sine ligesindede, der gik til den anden yderlighed og understregede den frie nåde så meget, at loven blev glemt. Af Rosenius' *Samlede Skrifter* er et helt bind helliget kampen mod disse antinomister.

Loven i dansk forkyndelse

I Danmark blev Rosenius læst med glæde af mange vækkelsesfolk, ganske særligt i Luthersk Mission. Dog fik Rosenius ikke samme betydning som i Sverige, for i Danmark blev det grundtvigianisme og Indre Mission, der prægede mest.

Mange i Indre Mission, fx Vilhelm Beck (1829-1901), læste med glæde Rosenius, men hovedstrømmen i IM var nok mere på linje med en anden af Indre Missions formænd, Christian Bartholdy (1889-1976).

Hvor Rosenius lagde vægt på at trøste den anfægtede synder med nåden, ville Bartholdy som sognepræst vække sit sogn med lovens prædiken til syndserkendelse og omvendelse. Bartholdy fandt loven forsømt i dansk forkyndelse. Han udfordrede folk i sit sogn ved at angribe deres synder.

Han satte gerne fingeren på forhold i tilhørernes hverdag, så konkrete handlinger blev forstået som overtrædelser af Guds bud. Det gav ham øretæver, men det tog han med. Forkyndelsen af loven tjente også et formål ved at opretholde et sundt samfund. Som i ældre luthersk tradition fandt Bartholdy det vigtigt, at netop de ti bud, som bekræftedes i det Ny Testamente, blev gjort gældende som rammen om såvel den enkeltes som samfundets liv.

Af en udenforstående blev hans forkyndelse beskrevet som værende tæt på farisæisme og jødedom. Det kneb ham også at forkynde nådens evangelium tydeligt, og det var ikke godt. Loven skal forkyndes, men en for ensidig lovforkyn-

delse truer med at gøre folk enten selvretfærdige eller fortvivlede, som man kan læse om det i Konkordieformelen (lang udgave, artikel V).

Imod en lovisk forkyndelse reagerede Rosenius i sin tid i Sverige. Herhjemme reagerede bevægelsen Tideherv mod en forkyndelse som Bartholdys i 1920'erne, og Tidehvervs særlige syn på lov og etik har haft vidtgående følger i dansk teologi og kirkeliv lige siden.

Antinomistiske træk hos Tideherv

Det oprindelige Tideherv var en ikke uberettiget reaktion mod en vis type forkyndelse. Som reaktion slog man på, at troen hverken byggede på gerninger, erfaringer eller fromhed, men alene på Guds suveræne nåde. Guds lov skulle nok forkyndes, men noget konkret indhold i fordringen ville man ikke tale om, fordi man reagerede mod en bestemt vækkelsesforkyndelse.

Tidehvervs iboende tendens til antinomisme kom til fuld udfoldelse hos en fløj i 1970'erne. Søren Krarup hørte til dens kritikere. Krarup angreb sine gamle venner, der slet ikke ville regne med bud og lov, men prædikede lutter tilgivelse. Krarup ville selv fastholde den lutherske tale om lov og evangelium imod en udflydende teologi. For ham var der en lov og et absolut ansvar for ens næste.

Fastholdelse af loven betød dog heller ikke for Søren Krarup, at man – før end ”i øjeblikket” – vidste, hvad Guds bud indholdsmæssigt krævede af den enkelte. Man kunne nok have sin egen mening om fx abort, men det, der var rigtigt for det ene menneske, behøvede ikke være rigtigt for det andet.

Hvor de lutherske fædre opfordrede kristne til altid at grunde over Guds lov (Konkordieformelen, kort udgave, kap. VI) for at kende Guds vilje gennem Skriften, så blev etik i tidehvervsk præget teologi løsrevet fra Bibelens ord og gjort til et individuelt anliggende, der egentlig ikke har

med gudsforholdet at gøre.

Egentligt antinomistiske træk mærker man hos Johannes Møllehave, Søren Ulrik Thomsen og i hele nutidens ringeagt for Guds lov. Et markant kendetegn ved dansk teologi og kirkeliv i disse år er manglen på en kristen etik. Evangeliet forkyndes undertiden ganske godt, men ofte glider loven helt ud, så der ikke kan tales om troens kamp mod synd og fristelser. Et eksempel er Johannes Møllehaves kendte forsvar for det "åbne ægteskab" (læs: utroskab).

Et andet eksempel kan ses i en bog af digteren Søren Ulrik Thomsen. Han er en bekendende kristen, og turde under et besøg hos Jørgen Leth på Haiti ikke gå med til en Voodoo-ceremoni, "for i modsætning til ham tror jeg faktisk på Djævelen" (*Repremiere i mit indre mørke*, 2009, side 81). Senere i samme bog fremgår det så, at Thomsen ingen problemer ser i løse seksuelle forbindelser.

Med hensyn til læren kan man altså være konservativ, mens alle skranker falder, når det gælder etik og moral. Dette er tidens store udfordring i dansk teologi. Antinomismen forklarer, hvorfor man så uhyggeligt let og hurtigt fik indført vielse af to af samme køn i Danmark.

Loven skal prædikes

Tidsånden er stærk og truer med også at præge forkyndere og forsamlinger, der ellers gerne vil være lutherske og bibeltro. Men netop derfor er det særligt vigtigt nu at fastholde med Paulus og forkynde, at Guds lov står ved magt, og at de, der giver sig af med trolddom, fjendskaber, hidsighed og drukkenskab, ikke skal arve Guds rige (Gal 5,21).

Loven skal prædikes, også for de troende. De gamle lutheranere frygtede for at komme til at synde på nåden, og den frygt er sund og sand – ikke mindst i en tid, der så stærkt vægtlægger nåden og individualismen.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS / OLANDER

For et par generationer siden skrev forfatteren Hans Kirk mod moraliserende missionske miljøer. Det slap man for i tv-serien *Herrens Veje*, for den skildrer i al sin gru en moderne luthersk kirke, der med begge ben er hoppet helt over i den modsatte grøft: Antinomismen.

Formidles lovens alvor stadig?

I missionsbevægelserne har forkyndelsen af Guds lov og Guds evangelium historisk set været et særligt kendetegn.

Forkyndelsen af nåden har haft sin baggrund i den lutherske forståelse af lovens alvor, som Luther udtrykker det i den lille Katekismus: "Gud truer os med at straffe alle dem, der overtræder disse bud. Derfor skal vi frygte hans vrede og ikke handle mod disse bud. Men han lover alle, som holder disse bud, nåde og alt godt. Derfor skal vi også elske ham og stole på ham og glad og gerne leve efter hans bud."

Det er værd at overveje: Lyder disse toner stadig i vores forkyndelse? Eller har tidens almindelige tendens til antinomisme også præget os i missionsbevægelserne? ■

Egentligt antinomistiske træk mærker man hos Johannes Møllehave. Evangeliet forkyndes undertiden ganske godt, men ofte glider loven helt ud, så der ikke kan tales om troens kamp mod synd og fristelser.

TEMA

Mens vi venter på det fulde dagslys

OM DEN KRISTNES IDENTITET, HELLIGGØRELSE
OG FORHOLD TIL LOVEN

AF UFFE KRONBORG

*Det mest sande, som kan siges om den kristnes
livslange dobbelthed, er lyset – ikke mørket.*

Bibelen siger, at en kristen er ”en ny skabning”, der har fået ”loven skrevet i hjertet”. I denne artikel vil jeg primært forsøge at udfolde den kristnes identitet, og vil lade det munde ud i en overvejelse om lovens funktion. Identitetsspørgsmålet berører lov og evangelium, men også forståelsen af retfærdiggørelse og helliggørelse, selvbillede og menneskesyn.

En oversigt

Lad mig derfor i søgningen efter den kristnes identitet begynde med en oversigt over forholdet mellem retfærdiggørelse og helliggørelse. Meget forenklet kan det skitseres på tre forskellige måder:

1. Retfærdiggørelse er helliggørelse.

Det var grøften hos mange af de jødekristne på apostlenes tid og hos katolikkerne på Luthers tid. Gerningsretfærdigheden. Jeg er kun retfærdig over for Gud i den udstrækning, jeg selv er hellig. Helliggørelsen bliver altså en forbedringsproces, som skal gøre mig retfærdig.

2. Helliggørelse er retfærdiggørelse.

Det er grøften i den dialektiske og tidehvervske teologi, men har også afsmittning på den (luthersk-rosenianske) forkyndelse, der har et for snævert fokus på frelsen. Helliggørelsen bliver isoleret til den gentagne retfærdiggørelse af det syndige menneske. Retfærdiggørelsen handler

kun om syndernes forladelse, og når det er forkyndt, bliver der sagt amen. Der forventes ingen påvirkning eller forvandling af den kristnes liv.

3. Retfærdiggørelse er syndsforladelse og tilregning af Kristi retfærdighed – men samtidig følger en organisk forbindelse til Guds fornyende gerning.

Dette er min egen forståelse, og denne dynamiske forståelse mellem retfærdiggørelse og helliggørelse er for mig at se også den mest lutherske. Nøglen i NT's undervisning er, at den kristne er korsfæstet med Kristus (Gal 2,19). Ved dåb og tro tager Kristus ved troen bolig i mit hjerte. Jeg får fælleseje med Kristus og knyttes så intimt til ham, som bruden til sin brudgom.

Trosretfærdigheden er altså tilregnet for Jesu skyld. Luther forklarer, at retfærdigheden er "fremmed", for den er dybest set ikke min egen. Den kommer til mig udefra, men samtidig er den sanitiv (helbredende). For Kristus, min retfærdighed, bor ved troen i mit hjerte og påbegynder en helbredelsesproces.

Jeg bliver derfor mere og mere hel. Jeg bliver det, som jeg er frelst og genfødt til: Guds barn, død for synden, opstået med Kristus, nyskabt i Guds billede med en ny og gudvelbehagelig natur.

De to naturer

Men samtidig har jeg stadig den gamle, syndige eller kødelige natur. Sådan, at vi som kristne lever med et paradoks i vores selv billede og identitet.

Den kristnes dobbelte natur er i splid med sig selv. Den ene nyskabte del er under Guds velbehag, den anden del er mærket af synden og derfor under Guds dom. Jeg er "åndelig" – jeg er "kødelig" (betyder ikke det kropslige, men er en metafor for det faldne menneskes iboende syndighed). Jeg har en ny natur – jeg har en gammel natur. Jeg er et nyt menneske – jeg har et gammelt menneske.

Selvforståelse og menneskesyn

Alligevel består et kristent menneske ikke af to forskellige substanser, men er en helhed, hvor vores primære selvforståelse har omdrejningspunkt i nyskabelsen: "Sådan skal også I se på jer selv: I er døde for synden, men levende for Gud i Kristus Jesus" (Rom 6,11).

Dette er afgørende for den kristnes selvbillende: For Jesu skyld er det hele mig, med alt hvad der bor i mig, der er under Guds nåde. Det er netop retfærdiggørelsens mirakel, at Gud ser alt i mig, og så fryder han sig over mig!

Men paradokset kan vi ikke løbe fra. Vores dobbelte natur finder ikke sin fulde forløsning og potentiale før den nye jord. Luther beskriver både nænsomt og offensivt paradokset i udlægningen af Galaterbrevet 2,20: "Der er altså to slags liv: mit naturlige eller kødelige liv, og et derfra forskelligt, nemlig Kristi liv i mig. Hvad mit kødelige liv angår, er jeg død, og nu lever jeg et liv, der er anderledes. Det er ikke mere Paulus, der lever. Paulus er derimod død. Hvem er det da, der lever? En kristen."¹

Vi har fra Luther også arvet den lidt slagordagtige måde at beskrive det kristne menneskesyn: *Samtidig retfærdig og synder* (Simul justus et peccator). Jeg synes, det er en genial og psykologisk befriende måde at formulere det på. Både fordi det for mig at se korresponderer med Paulus, og fordi jeg erfarer i mit liv, at det er sandt. Lad mig fremhæve to pointer:

1. *Retfærdigheden kommer først!* Min egentlige identitet er ikke syndigheden og mørket. Min egentlige identitet er retfærdigheden i Kristus og lyset. Jeg er opstået med Jesus og vokset sammen med ham. Jeg er i ham, og han er i mig. Jeg er et nyt menneske. Det er for Jesu skyld min egentlige identitet og skal være min primære selvforståelse. Hvis det mest sande, der kunne siges om mig, er syndigheden og den vedvarende påmindelse om, at det aldrig bliver anderledes, ja, så sidder jeg fast i nettet med bøjet hoved. Det fører de fleste gange ikke til dybere Je-

Det er netop retfærdiggørelsens mirakel, at Gud ser alt i mig, og så fryder han sig over mig!

Uffe Kronborg f. 1969

Sognepræst i Ansgars Kirken, Aalborg
ufk@km.dk

Morgengryet er et godt billede på den kristnes identitet. Her er det lyset, der har magten, selv om nattens mørke endnu ikke har sluppet taget.

- sus-overgivelse og glæde, men snarere til resignation og selvforagt.
2. *Samtidigheden skal fastholdes!* Den kristnes identitet er ikke et regnestykke, der går op. For samtidig med at vi dagligt skal øve os i at se på os selv som nye mennesker, der er "døde for synden og levende for Gud i Kristus Jesus" (Rom 6,11), så er vi på én og samme tid fuld af synd, fordærv, ambivalens og mørke, som dagligt skal bekendes i lyset. Pointen er, at synden og dødens kræfter altid er virksomme i mit liv – men det *tilregnes* ikke den, som er i Kristus. Derfor skal vi fastholde den kristne identitets paradoksale samtidighed: På den ene side: *Det gamle er forbi, se noget nyt er blevet til* (2 Kor 5,17) – og på den anden side: *Jeg ved, at i mig, altså i mit kød, bor der intet godt* (Rom 6,18).

Måske kan jeg tydeliggøre min forståelse ved at reflektere over tre billeder:

Stengrund eller lottokupon

Det berømte billede fra bogen *Stengrunden* af Bo Giertz bruges ofte som illustration på det sande lutherske menneskesyn – til forskel fra et mere optimistisk reformert menneskesyn. En

svensk bondemand vil rydde sin mark for sten, men da han med plovjern og ved dagligt slid kommer langt nok ned i muldjorden, bliver han klar over, at hele marken hviler på stengrund. Billedet med denne stengrund er ofte blevet fremlagt sådan, at under overfladen er alt syndighed i den kristne.

Men jeg vil gerne spørge, om det i virkeligheden er dækkende for opstandelsesaspektet hos Paulus (og Luther)? Er det i virkeligheden ikke mere en illustration af synden og fordærvet som den egentlige identitet? Hvordan spejle mig i Romerbrevet 6,11, hvis jeg bare er stengrund? Hvordan omfavne min nye identitet og tro, at stenhjertet er blevet til kød og Guds Ånd bor i mit indre (Ez 11,19), hvis de dybeste lag i mig stadig er klippefjeld? Hvordan glæder jeg mig inderst inde over Guds lov (Rom 7,22), hvis fordærvet stadig er inderst inde og er det mest sande, der kan siges om den kristne?

For en del år siden fik nu afdøde biskop Jan Lindhardt stor og berettiget kritik for sit billede med en lottokupon: "Alle danskere er kristne, man skal bare kradse lidt i overfladen, så viser troen sig".

Det billede er langt fra NT og langt fra min er-

farer af dansk spiritualitet. Og billedet er selvfølgelig en yderposition.

Men spørgsmålet er, om stengrunds-billedet fra Bo Giertz er en anden yderposition? ”Du skal bare kradse dybt nok i den opstandne, genfødte og nyskabte kristne – så vil du se, at alt er stengrund, mørke og fordærv.”

Jeg ved godt, at billedets sjælesørgeriske pointe er befrielsen fra at bygge mit kristenliv på mig selv, der altid er plettet af synden – og i stedet bygge på Jesus alene. Sådan har jeg også selv mange gange fået hjælp og trøst i stengrunds-billedet.

Problemet er bare, at illustrationen ofte bruges som et totalbillede på den kristnes identitet. Og så bliver billedet mangelfuldt. Hvor er kraften og glæden i evangeliets budskab om, at jeg er befriet til at blive den, jeg er i Jesus, hvis det gamle menneske betones som min dybeste identitet?

Daggryet

Ethvert billede har sin begrænsning, men til illustration af den kristnes identitet føler jeg mig meget bedre hjemme i billedet af dæmringen, morgengryet. Det er hverken nat eller dag, men kan kaldes begge dele. Der er både lys og mørke. Alligevel er det mest dag, for nattens mørke er ved at forsvinde, og det går mod lyset!

”Du skal blive den, du er” – lyder ekkoet fra den lutherske forståelse af helliggørelsen. Opmuntring og formaning til helliggørelse må derfor aldrig blive utydelig eller krampagtig. For du er allerede korsfæstet og opstået med Kristus og ejer hans retfærdighed. Så lev det nye liv ud og stræk dig opad, fremad og hjemad indtil den dag, hvor dobbeltheden bliver til en-tydighed.

Det er ikke et opgør med arvesyndslære eller en leflen for syndsfridslære! Men det er nyskabelsen i Kristus, mit nye jeg, som er i fokus, for her bliver jeg ved troen det, som Gud oprindeligt havde tænkt på

den første skabelsens morgen. Her bliver jeg ved troen det, som skal fuldstændiggøres på den yderste opstandelsens morgen. Det mest sande, som kan siges om den kristnes livslange dobbelthed, er altså lyset – ikke mørket.

Forholdet til loven

Forståelsen af lov og evangelium er en integreret del af identitetsspørgsmålet. Guds lov har forskellige anvendelser, og det er derfor, at loven både kan være god og hellig, slå ihjel og have sin tid eller begrænsning. Vi har fra vores reformatoriske fædre arvet en pædagogisk tre-delning af Guds lovs funktion, som jeg synes giver god indføring i bibelens undervisning:

1. *Den borgerlige brug* – den samfundsmæssige og politimæssige funktion, der skal holde orden og begrænse synden.
2. *Den åndelige brug* – den åndelige tugtemester/pædagog-funktion, der skal vække syndserkendelse og lede til Kristus.
3. *Den vejledende brug* – lovens vejlederfunktion for den kristne, der opmuntrer til vækst i hellighed og kærlighed.

Loven er nødvendig for den kristne

Lov og evangelium-dialektikken gælder på alle tre niveauer fortsat for den kristne.

Jamen, siger Paulus ikke netop, at lovens opdragende funktion kun gjaldt, indtil Kristus og troen kom? (Gal 3,23-25). Jo, jeg er død for loven som tugtemester og opdrager, for min ved troen nyskabte natur vil gerne af sig selv gøre Guds vilje. Men paradokserne og dobbeltheden i min natur gælder også ved lovens brug, og NT fremhæver forskellige pointer af lovens brug og begrænsning på forskellige steder. Det er derfor vigtigt, at vi ikke tænker for statisk her.

Konkluderende vil jeg derfor sige, at en genfødt kristen med sin dobbelte natur til stadighed har brug for og må konfrontere

res med alle lovens tre funktioner:

- Som Guds barn og genfødt kristen står jeg jo stadig under lovens civile funktion og må overholde færdselsloven, det danske demokrati og skattelovgivningen. Det er misbrug af vores kristne frihed, hvis nogen prøver at undskylde sig med, at ”vi er fri fra loven”.
- Som Guds barn og genfødt kristen har jeg to naturer samtidig og altså stadig mit syndige kød. Derfor må jeg få hjælp til igen og igen at aflægge det gamle menneske og bekende min lyst til selvretfærdighed og andre konkrete fald i synd. Det sker ved evangeliets kraft og Åndens hjælp. Men Helligånden benytter også lovens tale, så jeg ikke finder tryghed i noget af mit eget, men alene i det, som Jesus har gjort for mig.
- Som Guds barn og genfødt kristen må jeg vejledes af lovens tredje funktion, så jeg opmuntres til at leve i lyset og øver mig i at praktisere lovens bud om kærlighed. Ikke fordi jeg skal. Ikke i frygt. Men i glæde over at være sat i frihed af ham, der stedfortrædende har opfyldt alle lovens funktioner for mig.

Lad os da ved Åndens kraft og lovens vejledning øve os i at blive dem, vi allerede er! Eller som Paulus programmatisk udtrykker det i sin indledende hilsen til Guds menighed i Korinth: ”Til dem, der er helliget ved Kristus Jesus, kaldet til at være hellige” (1 Kor 1,1)! ■

1 Martin Luther: *Store Galaterbrevskommentar I*, Credo Forlag, Kbh. 1981, s. 236

GODT SAGT

Hvis vi afskaffer Guds lov og dermed hans vrede over synden, så behøver vi ikke bekymre os om nogen retfærdiggørelse og retfærdighed i det hele taget

DANIEL PREUSS

Mail til min mentor

AF SPRINT AAGAARD KORSHOLM

Sprint Aagaard Korsholm,
f. 1958

Undervisningskonsulent i
Indre Mission
sprint@imh.dk

Kære mentor Nomos

Vi kom lidt hurtigt fra hinanden, fordi jeg skulle videre. Så vi nåede vist ikke helt at få snakket færdigt. Derfor en lille mail.

Det, jeg prøvede at sige, var, at du er uundværlig og træls og skøn og rædselsfuld og vidunderlig og for meget og for lidt – på én gang.

Eller sagt på en anden måde: Vi to er ikke gift! Selvfølgelig er du og J gode venner. Selvfølgelig kan vi tre sidde og drikke en øl sammen og både grine og snakke alvor. Men det er J og mig, der elsker hinanden. Du skal ikke blande dig i vores inderste forhold til hinanden.

Jo, du betyder virkelig meget for mig. Uden dig ville jeg ikke vide, hvad der var rigtigt og forkert. Din vejledning er afgørende for mig i mit

liv, som du jo også godt ved.

Og jo, jeg bliver da nogle gange fristet til at få endnu mere fra dig. Men jeg vil og skal altså hente min tryghed og varme og ømhed og anerkendelse og respekt hos J og ikke hos dig. Tre-kantsforhold er altid noget syndigt rod – hvad enten de er psykiske eller fysiske.

Kort sagt: Du må prøve at respektere disse grænser. Og jeg ved, at jeg har J på min side i denne sag – du ka' jo bare spørge ham selv, hvis du tør. Du har også brug for lidt mentoring, lige som alle andre. Du ka' lære mig rigtig meget – men paradoksalt nok kan du netop ikke lære mig, hvordan forholdet mellem os to skal være. Det spørger jeg min elskede om.

Din irriterende elev , -)

TEMA

I frihed at se sig bundet

AF PEDER Ø. JACOBSEN

Et fornyet møde med Jesus sætter mig på én gang fri fra ethvert lovkrav og kalder mig ud i et liv som tjener for min næste.

Må man i et ægteskab lyve, være utro, misundelig og begærlig? Nej, sandelig nej! Men i juridisk forstand *må* man faktisk gerne alt dette. Ved brylluppet stiller præsten kun dette ene juridiske spørgsmål: "Vil du *have* NN, som hos dig står, til din ægtehustru/-mand?" Der hører ikke uddybende regler til, der siger, hvad man skal gøre for at leve op til kontrakten.

Men der er jo endnu et spørgsmål: "Vil du elske og ære, leve med i medgang og modgang, indtil døden skiller jer ad?" Indebærer det ikke en forpligtelse? Jo i den grad! Indebærer det ikke så konkrete følger, som at løgn, utroskab, misundelse og begær er forbudt? Naturligvis! Sådanne ting har intet at gøre i et ægteskab.

Kærligheden forpligter

Så er det da lidt af et vovestykke at sende et ungt ægtepar ud i livet helt uden regler – men samtidig med en forventning om, at de holder ægteskabet fri for alskens dårligheder. Hvorfor garderer man sig ikke noget mere med fx et sæt regler, begge parter skriver under på?

Svaret er, at et brudepar netop træder ind i en

relation, hvor det ikke er regler eller paragraffer, der forpligter dem, men hvor det, der forpligter dem, på samme tid er det, der gør dem aller mest frie: kærligheden!

Nu har man jo hørt om ægtepar (artiklens forfatter holder her behændigt sit eget liv på behørig afstand), hvor der både forekommer løgn, utroskab, misundelse og begær. Er det så ikke netop et bevis på, at vi har alt for få regler for ægtefolk og har alt for få kurser, hvor parrene endnu engang får indskærpet, hvad der virkelig gælder af påbud for rette ægtefolk?

Kurser bliver der afholdt, men mig bekendt har man som regel (klogt nok) valgt en anden strategi. Man hjælper de pågældende ægtepar til at få et fornyet syn på den kraft, der er stærkere end nogen regel, og som bandt dem sammen i første omgang: kærligheden.

Den bedste måde at få ægtepar til at følge "reglerne" på, er altså åbenbart igen at få dem ind i det univers, hvor der i princippet ingen regler er! Et fornyet syn på deres indbyrdes kærlighed – og ikke mindst: et fornyet syn *for hinanden* – vil sætte en etisk standard i deres liv, som er

Peter Ø. Jacobsen, f. 1971
Sognepræst i Sct. Hans Kirke,
Odense
poej@km.dk

For at leve i et sundt forhold til loven, må udgangspunktet være, at forholdet til Gud er en kærlighedsrelation

langt højere, end man kan formulere med 613 (eller flere) bud.

Forskel på træ og barn

Nu tog jeg udgangspunkt i det jordiske ægteskab. Men mange af de her nævnte mekanismer gælder ikke mindst for det største og fineste af alle ægteskaber: ægteskabet mellem Jesus og hans brud, den kristne menighed (jf. Ef 5,21-33. Åb 19,1-10 m.fl.)

For at forstå – og ikke mindst leve i – et sundt forhold til den skrevne lov i Bibelen, må udgangspunktet være, at et kristent menneskes forhold til Gud er en kærlighedsrelation; i modsætning til fx et muslimsk menneskes forhold til Gud (hvis jeg har forstået dette ret).

Ordet muslim betyder ”én som underkaster sig” og udtrykker dermed noget væsentligt i en muslims gudsforhold: at forholdet består i at adlyde, hvad ens herre byder, og at lønnen udbetales efter fortjeneste. Trygheden er, at man kan få et ret præcist svar på, om man er på ret vej eller ej. Det afhænger af, om du følger reglerne eller ej!

Selvom ens herre er nok så god og retfærdig, bliver sådan et liv alligevel, hvad Paulus kalder for ”trællekår”.

”Hvad jeg mener, er: Så længe en arving er umyndig, adskiller han sig ikke fra en træ, skønt han er herre over alt; han står under formyndere og forvaltere indtil den tid, hans far forud har fastsat. På samme måde med os: Da vi var umyndige, trællede vi under verdens magter. Men da tidens fylde kom, sendte Gud sin søn, født af en kvinde, født under loven, for at han skulle løskøbe dem, der var under loven, for at vi skulle få barnekår. Og fordi I er børn, har Gud sendt sin søns ånd i vore hjerter, og den råber: Abba, fader! Så er du da ikke længere træ, men barn. Og er du barn, har Gud også gjort dig til arving” (Gal 4,1-7).

Som kristne får vi lov at leve under barnekåret, idet Guds Søn gjorde sig til vores bror og gik ind under trællekårets forbandelse for at føre os ud i barnekårets velsignelse.

Forskellen på trællekåret og barnekåret er vel at mærke ikke, at der under barnekåret ikke gælder nogen regler, mens der under trællekåret gælder regler. Forskellen er, at du under trællekår mister din status som træ, når du bryder reglerne, mens du som et barn ikke mi-

ster den titel, fordi du bryder reglerne.

Men at der også som barn og som ægtefælle gælder regler, kan ingen være i tvivl om.

Som Luther sagde: ”En kristen er en fri herre over alle ting og ikke underordnet nogen. En kristen er en ufri tjener i alle ting og underordnet enhver” (*Et kristenmenneskes frihed*, Credo Forlag). Formuleringen bygger på Paulus’ ord: ”Skønt fri og uafhængig af alle har jeg gjort mig selv til alles tjener for at vinde så mange som muligt” (1 Kor 9,19).

Ægtemanden er den mest frie af alle. Ikke bundet af nogen regler (andre end dem, alle andre er bundet af naturligvis). Samtidig er netop ægtemanden – eller hustruen – det mest bundne menneske af alle; som ægtepar slipper de aldrig for forpligtelsen til kærlighed, en kærlighed, som sætter højere normer end bare at holde bud og regler.

Behov for en autoritet udefra

Jeg har oplevet både på egen sjæl og hos andre kristne, som har oplevet friheden i evangeliet, at man næsten veg tilbage blot ved at høre om forpligtelser for et kristent menneske. Der kan være både noget sundt og usundt i den frygt.

På den ene side har man måske Paulus’ formaning fra Galaterbrevet i baghovedet: ”Til den frihed har Kristus befriet os. Stå derfor fast, og lad jer ikke atter tvinge under trælleåg” (Gal 5,1)! På den anden side må frygten for forpligtelse efter min bedste opfattelse imødegås med både Bibelen og Luther i hånden. Som en fri kristen, befriet ved evangeliets ord om Jesu blod, som renser for al synd, er jeg ikke bare sat fri fra noget: synd, død og djævel. Jeg er først af alt sat fri til noget: et liv i forpligtelse over for min næste.

Skønt evangeliet sætter min samvittighed helt fri i forhold til Guds retfærdige krav, er det både i orden og ligefrem det eneste rigtige, at min samvittighed på samme tid er bundet til at øve mig i alt godt over for min næste.

Endelig er der det væsentlige ved det at være et kristent menneske, at jeg samtidig med lyst til at tjene Gud og min næste ejer rigelige mængder af både upassende begær, dovenskab, selvgothed, falsk ydmyghed osv. osv. Alt det, der under ét kaldes for ”kødet”, hindrer mig i at gøre det gode, som jeg i grunden gerne vil (jf. Rom 7)

Et brudepar træder ind i en relation, hvor det ikke er regler eller paragraffer, der forpligter dem, men hvor det, der forpligter dem, på samme tid er det, der gør dem allermest frie: kærligheden!

Derfor har jeg brug for en autoritet udefra til at tale kødet til rette. Guds lov afdækker både mine selvretfærdige og lovløse tilbøjeligheder, så jeg igen og igen må søge ind i Guds nåde.

Forny et møde med Jesus og hans vilje

Samtidig har jeg behov for, at loven peger på, hvori de gode handlinger og den rette indstilling består. Den kærlighed til Gud og min næste, som Gud kræver af mig, er konkret afspejlet i de ti bud og udmøntningen deraf i NT. Det er ikke mig selv, der definerer det kærlige liv.

Nu afdøde professor ved Menighedsfakultetet i Aarhus og Misjonshøgskolen i Stavanger Aksel Valen-Sendstad har sagt: "Kun det åbenbarede Guds Ord (lov og evangelium) kan ved Guds Ånd give et menneske vilje, evne og mulighed til igen at se Guds vilje og at leve efter den. Når Paulus siger, at lovens gerning er skrevet i menneskets hjerte (Rom 2,15), er dette et udtryk for det, Gud har gjort (åbenbaret), men som mennesket har forvrænget" (*Innføring i Kristen Etik*, Luther Forlag, Oslo 1984).

For at blive i billedet med ægteskabet: Nej, ægteparret er ikke underlagt andre bud end at elske hinanden. Men for at blive fornyet i den kærlighed, må de også (fx på gode kurser) beskæftige sig med bud og regler, der modarbejder deres trang til egoisme og egenrådighed og fremmer den konkrete udfoldelse af kærlighedens gerninger. Men skal de virkelig fornyes i deres indbyrdes kærlighed og i lysten til at gøre godt, må de få *set* hinanden igen.

Sådan er der heller ikke for den kristne nogen livgivende kraft alene i at få præsenteret nogle "guddommelige principper" men kun i – endnu engang – at få et fornyet møde med den Jesus, som på én gang sætter mig fri fra ethvert lovkrav og kalder mig ud i et liv som tjener for min næste.

Så i en vis forstand er friheden strengere end loven. Lovbud åbner naturligvis for, hvad man *skal* gøre, men dens grænse går også ved budet. Det, der *ikke* står i buddet, må du gerne gøre! Kærligheden både rummer dig med alt, hvad du er, og kræver dig med alt, hvad du er! ■

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

SPALTEN VIL OGSÅ INDEHOLDE PASSAGER FRA DEN KIRKELIGE DEBAT OG KLIP FRA FORSKELLIGE BLADE OG AVISER.

Intertekstualitet

Mine gamle elever ved, at jeg har været meget optaget af at finde og tolke intertekstuelle træk (når et værk – fx bog eller film – referer til et andet værk, *red.*) , når de fandtes i de tekster, vi arbejdede med i danskundervisningen. For det er fascinerende, hvordan tekster taler sammen, og hvordan tidligere fortællinger, symboler og ord genbruges med med- og modbetydninger i senere tekster.

Bibelsk stof genfindes således i utallige andre tekster, og det er ofte en forudsætning at have denne baggrundsviden for at kunne forstå og tolke tekster, hvor de bruges på den ene eller anden måde. Da mange mennesker i dag mangler kendskab til Bibelen, går de desværre ofte glip af de dybere betydninger i de tekster, de møder.

Dem, der kender mig rigtig godt, ved også, hvilken forfatter og bog, jeg er vendt tilbage til utallige gange og stadig kan finde nye tilgange til:

Løgneren af Martin A. Hansen. Fortællingen om skolelæreren og degnen Johannes Vig, som bogen igennem kæmper med sig selv og livet; med lysten og troen.

Derfor blev jeg lidt ærgerlig (fordi jeg ikke selv havde set det) og alligevel overrasket på den gode måde, da en artikel i Kristeligt Dagblad gjorde mig opmærksom på den intertekstuelle sammenhæng mellem *Løgnerens* Johannes Vig (sig ikke det navn for hurtigt, skriver han selv i sin dagbog!) og Johannes Krogh i tv-serien *Herrens Veje*.

Men mens Johannes Vig er smerteligt klar over, hvordan han igen og igen svigter både Gud, mennesker og sig selv, samtidig med at han kæmper for at leve ret, så er Johannes Krogh så overbevist om sin egen retfærdighed, at han ser stort på både Guds lov og andre menneskers behov.

Som han ser det, er det nemlig de andre, som er skrog, og han er overbevist om, at han

Da mange mennesker i dag mangler kendskab til Bibelen, går de desværre ofte glip af de dybere betydninger i de tekster, de møder

har både ret og pligt til at dømme og handle med dem, som han gør. Som præst og hyrde er han ikke et eksempel til efterfølgelse, og han er da heldigvis også kun en fiktiv person.

Men mens mødet med Johannes Vig får læseren til selv at overveje etiske valg og konsekvenser, så er der fare for, at Johannes Krogh luller seerne ind i en farlig søvn, hvor det ikke betyder noget, hvordan vi lever, bare vi siger "Gud"

tilstrækkelig mange gange, og hvor det ikke kan være så slemt, hvordan jeg er og lever, når det nu er i orden, at præster er og lever sådan.

I stedet kunne Kaj Munks Johannes i skuespillet *Ordet* eller Bibelens Johannes Døberen og Jesu discipel af samme navn være rollemodeller, som det var værd at tage ved lære af. Sammen med Johannes Vig, hvis der skulle være læsere, som ikke kender ham.

Inge Bøgel Lassen

*Spørg ikke, om det
er nyt eller gammelt.
Spørg, om det er
bibelsk*

Trend eller tradition?

Jeg vil vove den påstand, at alle menigheder har en autoritet. Spørgsmålet er bare, hvad autoriteten er. Her kan vi som menigheder have forskellige faldgruber.

For nogle menigheder er det *trenden*, der har fået autoriteten. Det ligger meget i tiden. *Kommer der ikke snart noget nyt? Skal vi ikke lade være med altid at gøre, som vi plejer?* Sådanne menigheder skal bare have noget nyt og noget andet. De længes efter nye former, nye sange, nye prædikemåder og nye strategier, der kan hjælpe flere til at komme til gudstjenester og kristne møder.

Naturligvis kan der være noget godt og sundt ved fornyelsen. Men hvis man er kommet derhen som menighed, hvor man tænker, at noget er godt, bare fordi det er nyt, eller problematisk, fordi det er gammelt, så har man et problem. Så er det *trenden*, der har fået autoriteten.

For andre menigheder er det *traditionen*, der har fået auto-

riteten. *Vi gør sådan her, for sådan har vi altid gjort! Sådan har det altid været her hos os. Det er jo en tradition.* I den type menigheder kan man nogle gange få indtrykket af, at der ikke er blevet skrevet en god ny sang siden 1800-tallet, at Gud er holdt op med at kalde forkyndere, der ønsker at være tro mod hans ord, og at der ikke findes en sand prædikant under 60 år.

Men hvis man tænker, at noget er sandt, bare fordi det er gammelt, eller farligt, fordi det er nyt, så har man et problem. Så er det *traditionen*, der har fået autoriteten.

Hvis Gud derimod er den højeste autoritet og i sit væsen uden fejl, og det er ham, der har inspireret forfatterne af Bibelen, så betyder det, at Bibelen er sand og uden fejl i alt, hvad den siger. Med andre ord må Bibelen være vores højeste autoritet – hævet over enhver tradition eller trend. Det gælder også for os som menigheder.

Jeg argumenterer bestemt ikke for, at vi skal kaste vores tradition over bord. Vi skal ikke droppe vores lutherske bekendelse, bare fordi den er gammel! Men vi skal have en bibelsk realisme ind over os.

Noget er ikke sandt, fordi det står i Den Augsburgske Bekendelse, som de lutherske reformatorer skrev ned. Det var i øvrigt heller ikke sådan, de selv så på deres bekendelse. Deres bekendelse er et forsøg på at sætte ord på, hvad Bibelen siger. Derfor kaldte de nogle gange Bibelen for den normerende norm, og bekendelsen for den *normerede* norm. Det er Guds Ord, der afgør, hvad der holder. Bibelen må være det prisme, vi ser alt andet igennem og vurderer alt ud fra.

Der findes meget godt, der er gammelt. Vores lutherske bekendelse er slidstærk. Jeg må selv indrømme, at jeg har et blødt punkt for mange kristne sange, der er fra 1800-tallet eller endnu tidligere. Men

noget er ikke godt, bare fordi det er gammelt, men kun hvis det er bibelsk. Der findes også meget godt, der er nyt. Men noget er ikke godt, fordi det er nyt, men fordi det bibelsk.

Hvis jeg må fremsætte et stille ønske for Guds kirke i Danmark, skal det være, at vi må genopdage Bibelens autoritet. At vi ikke først og fremmest er optaget af at spørge, om noget er trendy eller traditionelt, men om det er bibelsk. Derfor vil jeg slutte med en opfordring:

Spørg ikke, om det er nyt eller gammelt. Spørg, om det er bibelsk. Er det bibelsk, må vi tage imod det med åbne arme. For der er én ting, der står over enhver trend og enhver tradition, og det er Guds Ord.

Anton Bech Braüner

TEMA

Imødekommande fællesskab og kultur

GLIMT FRA TRE FORSKELLIGE INSPIRERENDE KRISTNE FÆLLESSKABER

AF HELLE BECH

Helle Bech, f. 1960

Buschauffør

Tidl. missionær, journalist og
mediegrafiker

hpbech@gmail.com

Som kristne er vi i samme båd. Vi er alle en del af et fællesskab. Vi har et fælles mål.

Med tanke på disse kristne fællesskaber kan det være relevant at spørge: Hvordan er vi sammen med andre mennesker, både kristne og folk, der ikke tror på Gud? Hvordan formidler vi det, der er det allervigtigste i vores liv – Bibelens budskab om Jesus? Hvad er det for et sprog, vi bruger? Hvordan er vores holdning til andre? Hvad er det for værdier, vi har, og hvordan kommer de til udtryk?

I denne artikel vil jeg give nogle glimt fra tre forskellige fællesskaber, som har været en stor inspiration for mig selv i mange år.

Del inspirationen med andre

Gennem årene har jeg oplevet mange menigheder og kristne fællesskaber. Der er gode historier, og der er afskrækkende historier. For det er nu engang det spændingsfelt, vi lever i. Men jeg er dybt taknemmelig for den inspiration, jeg har fået med i bagagen, og jeg håber, der også er noget, som kan inspirere dig, der læser dette!

1

I må være nye her!

Af alle de menigheder, jeg gennem årene har været en del af eller bare har besøgt, er der en, der har en helt særlig plads i mit hjerte. Den fylder mig med varme og glæde og taknemlighed. I mere end 26 år har den været en stadig kilde til inspiration i mange forskellige situationer.

Peter, min mand, og jeg opholdt os et par måneder i England som forberedelse til at skulle rejse til Tanzania som missionærer. Med os havde vi vores datter, Heidi, på et år. Vi ankom til Brighton en mørk aften i regnvej, og vi kendte ikke en sjæl i byen. Der var mange praktiske ting, vi skulle finde ud af, men vi havde også behov for at finde en menighed, hvor vi kunne komme.

En venlig dame

Søndag formiddag gik vi ind i forhallen i en stor kirke. Det myldrede med folk, som enten var på vej ud efter den første gudstjeneste eller på vej ind til den næste. I kirken var der plads til 4-500 mennesker, og den var som regel fuld eller næsten fuld. Som vi stod der i mylderet, kom der en venlig dame hen og hilste på os. "I må være nye her," sagde hun og gav os et program for gudstjenesten. Den dag i dag undrer det os, at hun lige præcis fik øje på os og tog kontakt til os.

Vi snakkede lidt, og hun viste os ind i kirkebygningen til nogle stolerækker i venstre side af salen, hvor der også sad andre småbørnsfamilier. Herfra var det let at følge med i gudstjenesten og let at gå ud i et tilstødende lokale, hvis børnene blev for urolige. Derude var der også et legerum til de børn, der havde lyst til det. Man kunne kigge ind til dem gennem glasruden og samtidig følge gudstjenesten i højtalerne.

Efter gudstjenesten var der stående kirkekaffe – det var første gang, jeg oplevede det. Damen sørgede for, at vi fik information om kirken og de

forskellige aktiviteter, der var i ugens løb: bibelstudie, legestue, kvindegruppe og meget mere.

Vi var ikke i tvivl om, at her ville vi komme tilbage. Her hørte vi til og følte os hjemme i de to måneder, vi boede i Brighton. Egentlige var vi jo "bare" nogle studerende på gennemrejse; ikke noget, menigheden kunne bygge på i det lange løb. Men vi blev mødt med stor kærlighed og åbne arme.

Gennemgribende fornyelse

Både menigheden og den gamle kirkebygning bar tydeligt præg af at have gennemgået en gennemgribende fornyelse. Kirkesalen var blevet indrettet og udsmykket, så den mødte de behov, der var lige nu. Gudstjenesten var en skøn blanding af nyt og gammelt. Indholdet var centralt og byggede på Bibelen som det, der bandt os alle sammen.

Til fællessangen blev der vekslet mellem det gamle klassiske orgelspil og moderne rytmisk musik med klaver og band, som var placeret på forhøjningen forrest i kirken. Der var et lille traditionelt kor i lange kapper, og der var solosang og kor i den mere poppede genre.

Der var altid et kortere indslag med forkyndelse, der var målrettet børnene og de unge. Det indeholdt som regel en eller anden form for dramatisering. Og der var en god gedigen prædiken. Lovsangen var fantastisk.

Selvom vi ikke var de stiveste til engelsk, var det vores klare indtryk, at det sprog, der blev brugt, var enkelt og let at forstå, også selvom man var en helt almindelig englænder, der kom ind fra gaden og ikke var vant til de kristne begreber.

Alle skal have en opgave

Helt grundlæggende var deltagelse i gudstjenester, aktiviteter og fællesskabet i det hele taget åbent for alle. Men for at være medlem med

For at være medlem med stemmeret og indflydelse, var det nødvendigt at have en opgave

2 Hjerterum og husrum

Jeg har lyst til at tage jer med til en anden oase på min vej, som også har sat sig fast som en varig inspiration. Denne gang drejer det sig ikke om et fællesskab på flere hundrede mennesker. Men 20-40 unge mennesker er såmænd også rigeligt til (næsten) at sprænge rammerne i et lille rækkehus.

stemmeret og indflydelse på menighedens beslutninger, var det nødvendigt at have en opgave.

Kan det nu også være rigtigt af en kristen menighed at stille sådan et krav? Det kommer vel ikke an på, hvad jeg kan gøre eller yde? Sådan tænkte vi umiddelbart. Men det gav stof til eftertanke, og vi kom til at se dette kriterium mere som en gave end som et krav.

Som kristne er vi alle en del af en organisk helhed. Bibelen sammenligner det med en krop (1 Kor 12,12-31). Alle dele af kroppen har en funktion og bidrager til helheden. Opgaven kan være stor eller lille, mere eller mindre synlig, mere eller mindre populær, men vi kan ikke undvære den i fællesskabet. Det er ikke et krav, men en konsekvens af at tro på Jesus.

Hvordan de i praksis organiserede det med, at alle skulle have en opgave, ved jeg ikke. Men hvis der var en liste over opgaver, er jeg sikker på, at den har været mangfoldig.

Senere har jeg ofte tænkt på det med at have en opgave. Jeg har erfaret, at en opgave kan være med til, at jeg føler mig set og værdsat. Der er brug for mig. Selv når jeg ikke har lyst til at deltage, gør jeg det alligevel, fordi jeg har en opgave at løse. Den hjælper med at fastholde mig i menigheden og i troen. Og jeg har hørt andre fortælle om den samme erfaring.

Vi er stadig på sprogskole i England og bor i et smalt dobbelthus på en lille vej. Genem sprogskolen fik vi at vide, at der lidt længere oppe ad vejen var en familie, som en gang om ugen holdt åbent hus, primært for udenlandske sprogstuderende. Så det var jo lige noget for os.

Det viste sig at være en kristen familie fra Libanon. Han var præst og arbejdede med mission blandt muslimer. De havde fire børn, små og store. Familiens indkomst var gaver fra frivillige, der støttede dem og deres mission. Jeg husker, at de nogle gange ikke vidste, hvad de skulle have til aftensmad, fordi de ikke havde flere penge. Det gjorde indtryk. For samtidig var de så uendeligt gæstfrie. De udstrålede både glæde og tillid til, at Gud ville sørge for dem.

Leg, grin, snak og andagt

Vi sad nærmest i lag i møbler og på gulvet i deres stue. Der blev leget og grinet og

snakket med så meget eller så lidt engelsk, som vi nu hver især kunne. Vi sang en masse, og der var altid en andagt, som tog hensyn til vores sproglige forudsætninger. Det var ikke alle deltagere, der var kristne, men for os alle var det et fristed, hvor vi mødte en masse kærlighed og fællesskab.

Der var liv og glade dage. Når vi var i den lille have bag huset eller var på vej ud af fordøren efter en hyggelig aften, måtte de nogle gange tysse på os, for naboerne skulle jo nødigt blive sure over deres mange gæster.

De elskede Jesus og os

Der var en enkelt kristen englænder, der støttede op om dette initiativ. Han hjalp med at holde styr på og holde nogle af andagterne og i det hele taget snakke med os. Men ellers var det den libanesiske familie, der gav hjerterum og husrum. Hvorfor de gjorde det? Måske fordi de selv var "fremmede". Men først og fremmest fordi de elskede Jesus og ønskede at dele deres rigdom med os. De kunne se os. De havde tid – eller prioriterede deres tid. Og vi havde en plads i deres hjerte.

Siden da har de også haft en plads i mit hjerte og inspireret mit liv. Kan jeg gøre bare en lille smule af det, de viste mig? Vi tilhører jo den samme Gud.

Det var ikke alle deltagere, der var kristne, men for os alle var det et fristed, hvor vi mødte en masse kærlighed og fællesskab

3

En uventet gave

Den sidste station, jeg gerne vil tage jer med til, ligger i Danmark. Oplevelsen ligger før, vi rejste til England. Jeg skulle besøge værestedet Arken i Esbjerg for at lave et interview til avisen Missionsvennen (som nu hedder Tro & Mission).

LM overtog Arken i 1987, og jeg havde hørt lidt om stedet på forhånd. Jeg vidste, at der var en cafe, der åbnede dørene for mennesker af alle slags, især dem, som på en eller anden måde havde det svært i livet og i samfundet.

Aftalen gjaldt jo et interview, og jeg tænkte, at jeg nok ville få en lille bid af nogle travle menneskers tid. Deres arbejde var jo vigtigt, og det var sådan set det, det drejede sig om. Men jeg fik også en uventet gave oven i det hele.

Også plads til mig

Jeg blev inviteret ind i cafeen med borde og bænke, der var lavet af brædder og tykke grene. Kanterne var uhøvlede, formet af naturens hånd. Det var måske ikke verdens mest komfortable møbler, men cafeen emmede af hygge og plads til mennesker, som måske heller ikke var så slebne i kanterne. Der var tid til interview, og der var tid til kaffe og hygge og snak.

Den ekstra gave, jeg fik, var, at der *også* var tid og plads til *mig*. Jeg var jo "bare" en journalist på gennemrejse. Jeg følte næsten, at jeg stjal ti-

Ved besøg har jeg altid mærket den samme åbenhed og varme. Øjne, der ser det enkelte menneske som værd at være sammen med

den fra andre, som var mere berettigede til den. Men det var der vist ikke andre, der tænkte på.

Hygge og omsorg

Når jeg siden har besøgt Arken ved forskellige lejligheder, har jeg altid mærket den samme åbenhed og varme. Øjne, der ser det enkelte menneske som værd at være sammen med. *Tid* til at være sammen. Og *hjerterum*.

I denne atmosfære af hygge og omsorg fortæller de ansatte og de mange frivillige medarbejdere også om det, de tror på. De holder andagter. De arrangerer bibelstudie. De laver radioudsendelser. De fortæller om Jesus, både med ord og handlinger.

Gaven fra Arken har jeg også taget med mig som en inspiration: At der er plads til alle slags mennesker, også dem, der måske bare kommer forbi.

TEMA

Er du (hjerne)vasket?

AF KRISTOFFER H. ENEVOLDSEN

*I udgangspunktet ignorerer vi,
at vi trænger til et rensende bad.*

Kristoffer H. Enevoldsen,
f. 1990
Stud.theol.
krene34@gmail.com

Det fortælles, hvordan en ung mand var kommet til tro. Han voksede op i en familie, der ikke var kristen, og som så skeptisk på religiøs tro. Da hans forældre opdagede hans "kirkelige aktiviteter", besluttede de sig for at tale med ham. I den forbindelse sagde moren til den unge mand: "Jamen! De hjernevasker dig!" Lidt kækt svarede han: "Mor, hvis du vidste, hvad der fandtes i min hjerne, så ville du også ønske, at den blev vasket."

Alle er fordærvede

Det er dybest set en grunderfaring for kristne. Oplevelsen af at trænge til at blive vasket ren. Ikke fra sved og snavs, men fra synden i os, som er så altomfattende. Altomfattende, fordi den ikke bare sidder på vores tøj eller på vores hud, men fordi den kommer indefra – fra hjertet.

Hvis jeg finder en mandarin, der er blevet helt hvidgrøn og slasket, så kan jeg væmmes over at skulle røre den. Endnu værre er det, når jeg med misfornøjelse for sent opdager, at den mad, jeg lige har spist, er fordærvet. Pludseligt er det klamme ikke bare uden for mig, men nu er det også inden i mig!

I Romerbrevet 3,12 strammer Paulus den yderligere, da han ikke bare siger, at vi mennesker har rørt ved noget fordærvet, eller at vi har spist det, men at vi, hver eneste af os, er fordærvede. Vi trænger til at blive "hjernevasket" eller måske rettere *hjertevasket*.

Det var den erfaring, som i første omgang fik os til at komme til Jesus, og det er en erfaring, der i varierende grad følger os, så længe vi er her i verden, og som får os til at vedblivende at holde os til ham.

Fordærvsens kilde

I vores bibelgruppe læste vi, at "enhver, som hader sin bror, er en morder" (1 Joh 3,15). Det fik en fra gruppen til udbryde: "Jeg kan leve med at være en, der hader, men jeg bryder mig ikke om at blive kaldt en morder!"

Det giver god mening: Vi indrømmer gerne, at vi overtræder i det små. Det nager ikke samvittigheden – for det meste. Små overtrædelser skader ikke andre – ikke særligt meget i hvert fald. Små overtrædelser er vi herrer over – sådan da.

Ja, selvfølgelig er der en kæmpe mellemmeneskelig forskel på at hade og at myrde, men på

et åndeligt plan forsvinder den forskel i den forstand, at begge synder bliver begået af et hjerte, der hverken frygter, elsker og tror Gud eller elsker sin næste.

Det syndens hjerte, som er i en forvaringsdømt forbryder, er dybest set identisk med det hjerte, som er i mig. De er begge fordærvede, og begge spreder de deres fordærvelse. De tanker, følelser og handlinger, og den vilje, der udgår fra et fordærvet hjerte, bliver selv fordærvede. For nogle kommer det til udtryk på en ydre og voldsom vis, for andre er det mere skjult og subtilt.

Den ignorerede synd

Blot et kort visit på en drengegang på en efterskole kan føre til hjerneskader forårsaget af lugtgener. Årsagen er ofte en ubalance mellem sportslig aktivitet, hormonelle udsving og frekvensen af bad. Fra min efterskoletid husker jeg en elev, der ikke kunne forstå nødvendigheden af at gå i bad. Først da en lærer på rumboernes opfordring blev indblandet, affandt eleven sig med, at han minimum skulle bade et par gange om ugen. Et indgreb, der meget vel "reddede liv".

Af natur minder vi mennesker i udgangspunktet om efterskoleeleven. Vi ignorerer og undertrykker vores fordærvelse og synd, fordi vi hverken har set eller vil se, hvor dybt den sidder, og hvor meget den lugter. Dermed bilder vi os ind, at vi ikke trænger til et bad. I Guds godhed har han dog sendt sin Ånd til at overbevise os om, at vi trænger til renselse.

Den rensende dåb

Den erfaring, den unge mand havde af, at han trængte til at blive "hjernevasket", den bliver mødt i Bibelens tale om dåben. Apostlen Peter siger, at dåben (vandet) ikke fjerner legemligt snavs, men at den indgår en "god samvittigheds pagt" med Gud ved Jesus (1 Pet 3,21). Dåben giver dig altså en ren og god samvittighed over for

FOTO: FLICKR / LAURA CROWHURST

Gud, for med vandet vasker han dig ren i Jesu blod!

Eller vi kan tænke på Paulus, der taler om, at vores dåb binder vores virkelighed sammen med Kristi virkelighed, sådan at når han døde, så døde vores beskidte og fordærvede jeg for Gud, og når han genopstod, så blev vi for Guds ansigt løftet op af dåben som nye mennesker til et spædt nyt liv (Rom 6,4-11).

Døbt, men snavset?

I dåben bliver vi vasket. Men hvad så med os, der stadig oplever fordærvelsen, selvom vi er døbt og har løbet til Jesus med vores synd?

Der er en fare for, at vi begynder at betvivle, at vi i vores forbindelse med Jesus virkeligt er blevet renset. Dåben er et åndeligt bad, der griber i tro. Dåben vasker os helt rene set fra Guds perspektiv, og den starter et nyt liv i os, men i dette liv ser og oplever vi forsat vores indre fordærvelse. Ofte ser vi den endda mere og mere.

Det kan virke så ubegribeligt, at netop der, hvor vi får lov at se vores indre fordærv tydeligst, der må vi i troen vide os helt rene og vaskede. Når vi som kristne kan føle os mindst elskværdige og mest fordærvede, der må vi tro os helt rene og elskede af Gud på grund af Jesu liv og død. ■

Det kan virke så ubegribeligt, at netop der, hvor vi får lov at se vores indre fordærv tydeligst, der må vi i troen vide os helt rene og vaskede.

FOR TROEN

GUD SOM GARTNER

AF MANUEL VIGILIUS

*Vores ultimative gode er ikke at leve i konstant medvind.
Gud har større og højere planer med os.*

**I DE FØRSTE ARTIKLER I
DENNE SERIE (SE NR. 4 OG
5/2017) HAR VI SET PÅ, AT
GUD BEJLER FOR AT VINDE
VORES HJERTER OG ØNSKER
AT GENOPRETTE SIT BILLEDE
I OS IGENNEM EN LIVSLANG
PROCES.
I DENNE ARTIKEL VIL VI
FORTSÆTTE AD DET SPØR OG
SE, HVORDAN GUD RENSER OG
BESKÆRER OS, SÅ VI BÆRER
MEGEN FRUGT IGENNEM EN
MYSTISK OG NOGLE GANGE
SMERTEFULD PROCES.**

Du ligger i et rum med dæmpet belysning og er ved at falde i søvn. Døren går op, og ind træder en mand. Han går hen imod dig med en barberbladsskarp kniv i hånden. Hvad tænker du?

Hvis ikke du ved, hvem han er, og stoler på, at han vil dig det godt, er der stor sandsynlighed for, at du vil løbe skrigende bort.

Sker den slags i virkeligheden? Ja, det var præcis det, der skete for mig for to år og et par måneder siden. Jeg løb ikke bort, for der var noget, som skulle skæres ud. Det var den eneste vej til helbredelse, og det var ikke noget, jeg selv kunne fikse. Jeg havde brug for et indgreb.

Har denne sygehistorie noget med Gud at gøre? Ja. Bibelen fortæller os, at Gud før eller siden kommer til os med en kniv i hånden:

"Jeg er det sande vintræ, og min fader er vingedrumsmanden. Hver gren på mig, som ikke bærer frugt, den fjerner han, og hver gren, som bærer frugt, den renser han, for at den skal bære mere

frugt ... Ligesom en gren ikke kan bære frugt af sig selv, men kun når den bliver på vintræet, sådan kan I det heller ikke, hvis I ikke bliver i mig ... Den, der bliver i mig, og jeg i ham, han bærer megen frugt; for skilt fra mig kan I slet intet gøre ... Derved herliggøres min fader, at I bærer megen frugt og bliver mine disciple" (Joh 15,1-8).

Når Gud tager fat

At komme under Guds kniv er den eneste vej til sund og sand vækst – men det er sjældent en behagelig proces. Spørg bare Bettina ...

Det viser sig, at Lone og Bjarne (som vi hørte om i seriens første artikler, i nr. 4 og 5/2017), har en datter, Bettina. Hun blev omvendt som helt ung, og det var en fantastisk oplevelse. I tiden, der fulgte lige efter, oplevede hun virkelig Guds kraft og nærhed. Hver gang hun læste i Bibelen, fik hun stærke budskaber til hjertet. Hun kunne bede længe og vil-

Bibelen fortæller os, at Gud før eller siden kommer til os med en kniv i hånden

ligt og havde en intens oplevelse af, at Gud var nær. Det var let at fortælle om Gud og om troen, og hun oplevede, at Gud rørte ved andre, både kristne og ikke-kristne, gennem hendes vidnesbyrd. Der var "strømme af levende vand" (Joh 7,38)!

Nu er det, som om kilderne er tørret helt ud. Bibellæsningen er blevet tung. Hun oplever ikke, at Gud hører eller svarer hendes bønner. De når kun til loftet. Og hun oplever, at hendes vidnesbyrd er blevet som et stykke brød, der har ligget lidt for længe i brødkassen. I stedet for "strømme af levende vand" har hun det, som Kora-sønnerne beskriver det i Salme 42:

"Som hjorten skriger
ved det udtørrede vandløb,
sådan skriger min sjæl
efter dig, Gud ...

Jeg husker og udøser min fortvivlelse ...
Jeg siger til Gud, min klippe:
Hvorfor har du glemt mig?"

Der må være noget galt - enten med Gud eller
med hende.

Hun har forsøgt mange ting for at komme videre:
Forbøn. Engageret lovsang. Disciplineret andagts-
liv. Det giver en kort lindring, men så vender tom-
heden tilbage.

En af hendes veninder kommer i en superkaris-
matisk menighed. Hun siger, at hun bare skal se at
komme derover: Der er power! Måske er det bare
det, hun skal gøre - få noget mere power ...

Sjælens mørke nat

Hvad har Gud gang i her?

Samme spørgsmål har mange stillet sig selv
op igennem kirkehistorien. Herunder digteren,
teologen og den katolske reformator Johannes
af Korset, som levede i 1500-tallet. Han er må-

ske den, som er mest kendt for at have studeret
og beskrevet det, han kaldte *sjælens mørke nat*.

Johannes så, at der var et mere eller mindre
fast mønster hos de nye disciple af Kristus, som
han blev mentor for:

Først var der en slags hvedebrødsdage med
Kristus. Med stærke erfaringer og bekræftelser.
En tid, hvor den nye kristne ikke kunne få nok
af at studere Guds ord, hvor bønnen var intens,
hvor vidnesbyrdet havde kraft, hvor tjenesten
var let, og den åndelige vækst synlig.

Men efter en periode, kort eller lang, kom der
ofte en fase, hvor følelser og erfaringer klingede
af eller forsvandt helt. Hvor det oplevedes, som
om det gik i stå - hvis ikke decideret tilbage.

Det var stærkt udfordrende. Det fik nogle
disciple til at konstatere, at det med troen og
passionen og åndelig vækst var overdrevet.
De forlod enten troen helt - eller blev til "stil-
le kristne", der deltog i de kirkelige ritualer og
aktiviteter, men indeni var uden engagement
(tænk på Bjørne!).

Der var dog også dem, som blev hængende og
blev hjulpet til at leve det igennem. De fik lov at
erfare en dybere, mere grundfæstet tro på Guds
ord og nåden alene.

Elsker Gud mig ikke mere?

Johannes af Korset sammenlignede det med
barnets udvikling: Som spæde får vi modermælk
og trøst ved brystet. Men på et tidspunkt bliver
trøsten og mælken taget fra os, for at vi kan
begynde at tage mere fast føde til os.

Hvordan reagerer barnet? Med gråd, vrede,
angst: Elsker mor mig ikke længere?! Hvorfor
skal hun gøre det mod mig?!

Alligevel gennemfører vi forældre løsrivelsen,

Manuel Vigilus, f. 1970
Kommunikationschef i COWI
mvigilius@gmail.com

At komme under Guds kniv er den eneste vej til sund og sand vækst – men det er sjældent en behagelig proces.

hvis vi elsker vores børn og har omsorg for deres vækst. Sådan også med Gud, når han "tager bekræftelsens bryst fra os," som Johannes af Korset meget direkte formulerer det.

Både fordi Gud faktisk går op i, at han alene får den ære, som tilkommer ham; det er Bibelen ret tydelig om. Men også fordi hans kærlighed er ægte kærlighed. Og "kærlighed er ikke lig med varme følelser. Den er et vedholdende ønske om den elskedes ultimative gode," som forfatteren og tænkeren C.S. Lewis har formuleret det.

Og vores ultimative gode er ikke at leve i en konstant medvind. Gud har større og højere planer med os: Udholdenhed. Helstøbt tro og liv. Fuldkommenhed.

Og hvis du tror, det er sværmeri og overdrielser, må du tage det op med Jakob, der skriver: "Mine brødre, I skal kun regne det for glæde, når I kommer ud for prøvelser af forskellige

slags; I ved jo, at når jeres tro prøves, skaber det udholdenhed. Og udholdenheden skal føre til fuldendt værk, for at I kan være *fuldkomne og helstøbte* og ikke stå tilbage i noget" (Jak 1,2-4).

Når det bedste bliver din fjende

Til det formål *prøver* Gud os. Han lader os opleve modvind og modstand. Mørke nætter.

Johannes af Korset talte om to slags nætter:

Den ene er *sansernes nat*, hvor Gud tilbage-trækker nogle eller alle følelser af indre og ydre bekræftelse fra dig for at forme en udholdenhed og stabilitet, en tro, som bygger på noget uden for dig, som aldrig forandres og aldrig rokkes: Gud selv og hans løfter.

Og så er der den anden nat, *åndens nat*, som i en vis forstand er dybere og mere kompleks: Det er den tilstand, hvor det "bedste" af dig svides bort. Hvor al din egen "åndelighed og

retfærdighed" tages fra dig. Bliver reduceret til "skarn", for at bruge et paulinsk udtryk. For at du må overgive dig fuldstændigt til *Guds* retfærdighed i *Kristus*.

Især den sidste nat virker frustrerende og forvirrende for de fleste kristne. Vores forventning er, at vækst i kristenlivet er en opadgående kurve. At vækst må være, at vi bliver bedre og bedre kristne. Men Gud ønsker først og fremmest, at vi må "blive i ham".

Det overordnede formål med nætterne er at vise os én bestemt sandhed: "*Skilt fra mig kan I slet intet gøre*" (Joh 15,5).

Gud ved, at Djævelen ikke er kræsen: Han har ikke noget imod, at vi overvinder synder og udfolder vores gaver i tjeneste, hvis bare han kan liste noget hovmod ind. Hvis bare han kan lykkes med at bilde os ind, at vi er noget i os selv. Hvis bare han kan *skille os fra Kristus*.

Så selv om det ikke føles sådan, er Guds kærlighed til Bettina og dig uforandret. Han vil jer det bedste.

Tømt for at blive fyldt

Det bedste er, at vi oplever "en vækst, som kan rumme Kristi fylde" (Ef 4,13). Og for at rumme Kristi fylde, må hjertet *tømmes* for alt andet, der truer med at tage pladsen fra Kristus.

Hvordan kan det se ud, helt konkret?

Det kan være, når bekræftelser tages fra os – som i Bettinas tilfælde. Eller når Gud trækker sin kraft til sejr over bestemte synder fra dig, så du fristes og måske falder. Når dit gode kirkeprojekt bliver en fiasko, så din stolthed fordamper som dug for solen. Når billedet af jeres gode ægteskab og gode kristne familie krakelerer. Når han lader dig blive presset af stress eller sorg eller andres synd. Et andet menneske, som handler urimeligt og ondt imod dig: trykker på dine ømme punkter – igen og igen og igen, indtil du eksploderer ...

Hvad kommer der ud? Det, du er i dig selv, uden Kristus.

En Satans engel

Gud kan sågar tillade en Satans engel at få lov at slå os i ansigtet!

Det var det, Paulus erfarede. Ikke fordi han var en dårlig kristen, som skulle tugtes ind på et andet spor, men fordi Paulus netop var så god, så stærk, så fuld af nådegaver og åbenbaringer, at han skulle huske sin afmagt, sin magtesløshed, så *Gud* kunne blive ved med at være stærk i ham:

"For at jeg ikke skulle blive *hovmodig* af de overmåde store åbenbaringer, blev der givet mig en torn i kødet, en engel fra Satan, som skulle slå mig, for at jeg ikke skulle blive hovmodig. Tre gange bad jeg Herren om, at den måtte blive taget fra mig, men han svarede: »Min nåde er dig nok, for min magt udøves i magtesløshed.« Jeg vil altså helst være stolt af min magtesløshed, for at Kristi magt kan være over mig ... For når jeg er magtesløs, så er jeg stærk" (2 Kor 12,7-10).

Det kan være let at læse og sige i en prædiken, men knusende hårdt at erfare: Følelsen af at være slået tilbage til start. At troen er noget, vi bare har fundet på. At Gud har trukket sig. At han alligevel ikke elsker dig. At han er borte.

Men: "The silence of God is not absence" (Timothy Keller). Guds tavshed er ikke udtryk for hans fravær! Når du føler dig mest forladt, er Gud nær som aldrig før.

Når du føler dig uelsket og forkastet, er Guds kærlighed lige så brændende, som når alting lykkes for dig. Når du føler, at alt er tabt og smadret, kan Gud være i fuld gang med en langt større vision end dit projekt med at bruge kristendommen til at "blive dit bedre jeg": at fylde dig med Kristus.

Han har været der selv

Og der er mere at sige:

Jeg har oplevet en del kriser og mørke nætter, men jeg har ikke oplevet *din* mørke nat. Jeg har ikke mærket din smerte. Men det er der én, der har, uanset hvad du går igennem: Jesus Kristus.

Han oplevede en sjælens mørke nat, der var så dyb og mørk, at intet andet menneske har oplevet noget lignende.

Han oplevede en tørke, en tørst på korset, fysisk, følelsesmæssigt, åndeligt, så tør som en uendelig brændende sommer i Sahara.

Han blev knust, smadret til ukendelighed,

For at rumme Kristi fylde, må hjertet tømmes for alt andet, der truer med at tage pladsen fra Kristus

af menneskers ondskab og gennembrændt af Guds vrede, for at intet menneske skulle behøve at brænde i helvede.

Og han var ensom ... forladt som ingen andre mennesker nogensinde har været det - for at *intet* menneske skulle opleve at blive forladt af Gud.

Han forstår dig, og han er ved din side gennem alle dit livs mørke nætter. Der opstår et helt særligt bånd og fællesskab mellem Jesus og de kristne, som er gået igennem en sjæls mørke nat med ham. Et dybt og mystisk forbund, der er stærkere end døden.

Når du føler dig uelsket og forkastet, er Guds kærlighed lige så brændende, som når alting lykkes for dig

Er lidelse altid renselse?

Jeg har forsøgt at skrive dette til trøst, opmuntring og udfordring. Alligevel kan det rejse nogle spørgsmål, som jeg godt forstår, og som jeg gerne vil forsøge at svare på:

Er der noget galt i at være glad, fuld af kraft og energi til kampen for det gode og tjeneste for Gud?
Nej. Det er da skønt, når det er sådan!

Er modgang og lidelse den eneste måde, Gud bruger for at fylde os med Kristus?

Nej. Guds ord, bøn, lovsang, tjeneste, fællesskab, og alle mulige erfaringer – også de mere "karismatiske" – kan være med til at fylde dig med Kristus. Jeg tror bare ikke, at nogen kristne slipper for at skulle "renses og beskæres" i perioder af deres liv.

Er modgang og lidelse altid et indgreb fra Guds hånd?

Nej. Der er ondskab i denne verden, som får lov at eksistere, og som rammer gode som onde

mennesker. Men Gud lader alle ting, også ondskabens konsekvenser, virke sammen til gode for dem, som elsker ham. Og det vil ofte handle om at blive knyttet endnu tættere til ham – og at vinde en prøvet, udholdende tro.

Hvad skal jeg gøre, når jeg oplever, at jeg befinder mig i en sjæls mørke nat – og ikke magter at glæde mig over, at det er Guds værk i mig?

For det første: Prøv på ikke at flygte. Vi kan komme til at bruge gode ting, som fx lovsang eller tjeneste, til at overdøve vigtige erkendelser af dybe, mørke sandheder om os selv – som åbner os for endnu dybere, lysfyldte sandheder om Gud.

For det andet: Prøv ikke på at presse tro og tilid frem. Overgiv det Gud. Sig det, som det er: Jeg magter det ikke.

For det tredje: Opsøg en moden kristen, som kan være din ledsager på rejsen gennem mørket. Tal om det. Udforsk det, som kommer op til overfladen.

For det fjerde: Bliv i de gode vaner med det kristne fællesskab og med bibellæsning og bøn, også selv om det føles tørt og tomt. Også sådan viser du din tro på Gud – og også sådan bygger han troen i dig.

Gå ind i det

Hvis du ikke finder nogen trøst i det, jeg har skrevet, eller ikke magter at tro, at der kan være noget godt i dette, forstår jeg dig udmærket, men Jesus forstår dig bedre: Han havde *ikke* lyst til at gå ind i sin sjæls mørkeste nat, også selv om han vidste, at det ville redde hele menneskeheden. Men han gjorde det, og han gjorde det i tro på sin far.

Han har tro nok for dig, når du ikke har nogen.

Til slut: Lad os forsøge at turde være til stede med det mørke såvel som det lyse i hinandens liv – og formidle Guds kærlighed og sandhed ind i dén situation med indføling og visdom. Sådan kan vi være medarbejdere på Guds projekt – og det vil jeg skrive noget mere om i artiklen i næste nummer ... ■

Den autentiske leder

BOGANMELDELSE AF LARS B. LARSEN

Den autentiske leder
– refleksioner og ledelsesredskaber ud fra Nehemias' Bog
Tonny Dall Sørensen
Lohse 2017
224 sider, kr. 199,95

Ja, jeg har læst andre bøger om ledelse – men ikke før med så konkret et bibelsk eksempel som udgangspunkt.

Ja, jeg har læst andre bøger om bibelske personer – men ikke før med så konkrete overvejelser om ledelse.

Derfor kan jeg klart anbefale denne bog til alle, som ønsker input til, hvordan man kan være kristen leder. Det er også forfatterens håb, at læseren kan "bruge Nehemias som et spejl i forhold til sit eget liv som kristen og som leder" (s. 15).

Formålet med bogen er, at "du får frimodighed til at gå, når Gud kalder dig" (s. 216), og det kan ske, når "den autentiske leder er bevidst om sine styrker og begrænsninger" (s. 17). På den måde bliver bibelske og teologiske pointer koblet sammen med ledelsesmæssige pointer, som giver stof til eftertanke og ny indsigt.

Bogen er inddelt i tre hoveddele. Del 1 er en bibelkommentar, der gennemgår Nehemias' Bog afsnit for afsnit. Del 2 fokuserer på Nehemias som person – både som Guds barn og som leder for andre.

Bibelske og teologiske pointer kobles sammen med ledelsesmæssige pointer, som giver stof til eftertanke og ny indsigt

Del 3 indeholder en gennemgang af forskellige (moderne) ledelsesredskaber, som man faktisk kan genkende i Nehemias' måde at være leder på.

Den opbygning giver et godt flow i bogen, hvor der hele tiden bliver bygget oven på det forrige med nye vinkler og perspektiver.

Gode perspektiver på ledelse ud fra bibelsk person

Del 1 giver en konkret og overskuelig indføring i Nehemias' Bog, hvor jeg især blev standset op af denne sætning: "Her bør alle ledere være, inden de skal give sig i kast med en opgave: i bøn for Guds ansigt" (s. 27 vedr. Neh 1,1-11).

Del 2 identificerer ni person- og ledelsesmæssige træk ved Nehemias. Her vil jeg blot nævne fire: Han søgte gudfrygtige og pålidelige medledere (s. 70), han engagerede

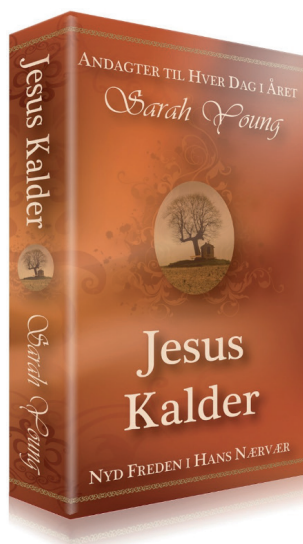
sig i samfundet og tjente Gud i kald og stand (s. 84), han levede generøst (s. 101), og han levede et helligt liv i syndsbeholdelse (s. 107). Denne del af bogen indeholder mange pointer til videre overvejelse.

Del 3 nævner ni ledelsesværktøjer, som man kan sige, at Nehemias også anvendte. Afsnittet kan næsten bruges som en mini-opslagsbog over ledelsesteorier, det er værd at implementere i sin egen rolle som leder. Så læs bogen for at finde de værktøjer, der passer til dig. Afsnittets første pointe er: Kend dit ansvarsområde og dine interesser. For det er kun på de områder, hvor du reelt har indflydelse, at du rent faktisk kan ændre noget (jf. s. 136).

Kort sagt: Læs bogen, hvis du ønsker gode perspektiver på ledelse baseret på en konkret bibelsk person. ■

Jesus kalder

BOGANMELDELSE AF CARSTEN ELMELUND PETERSEN

Jesus kalder

Andagter til hver dag i året

Sarah Young

Forlaget Scandinavia, 5. udga-

ve, 1. oplag, 2016

402 sider, kr. 199,-.

Denne andagtsbog kan med sit snævre fokus på Guds nærvær og omsorg være til hjælp for sårbare kristne.

Der er tale om fin lille bog trykt i et smukt brunt udstyr. Den er let at have i hånden. Titlen vil vise, at Jesus bestandsdigt kalder og taler til læseren, og undertitlen, som også pryder forsiden, er "Nyd freden i hans nærvær".

Young anvender Jesu stemme

Bogen er tilegnet Sarah Youngs mor, der læste stykkerne og satte stor pris på dem, inden hun døde af kræft. Sarah oplevede selv i sin ungdom, at Jesus kaldte, da hun var på L'Abri i Schweiz. Sammen med sin mand oplevede hun et behov for åndelig krigsførelse.

I 1992 begyndte hun at læse en bog, hvor to kvinder modtog budskaber fra Gud. Sådan skriver Sarah Young i forordet. Hun vidste, at Gud taler gennem Bibelen, men længtes efter mere. Hun begyndte så at skrive ned, hvad hun mente, at Jesus sagde til hende. Det er dagbogsstykker formuleret, som var det Jesus selv, der talte til hende.

Måden dette er formuleret

på af Sarah Young vil nok afskrække nogle fra at bruge bogen. Der kan være grund til at reflektere over det at modtage budskaber, som Sarah Young formulerer det. Gennem tiden har mange ment at få budskaber fra Jesus, men hvor det ikke er Bibelen Jesus, som budskaberne kom fra.

Et dansk eksempel er Charlotte Rørth, som mener, at hun har mødt Jesus, men som i den forbindelse fik "Clairvoyante oplevelser af hændelser i nuværende/tidligere liv".¹ Det må overvejes, om hun var udsat for "dæmoners lærdomme" (1 Tim 4,1). Der er grund til at være på vagt over for "falske kristus'er og falske profeter", som vil "om muligt ... føre selv de udvalgte vild" (Matt 24,24).

I dansk sammenhæng har vi også eksempler på en kvinde, der fik budskaber med automatskrift, som senere viste sig ikke at komme fra Jesus Kristus.² Men det er at skyde over mål at mene, at Sarah Youngs bog *Jesus kalder* er i denne kategori.

Da jeg i 1979 var på Luthersk Missions Højskole lærte jeg, at der var forskel på det ydre

kald og det indre kald. Det indre kald må prøves på Guds Ord, og hvis det er i modstrid er der noget galt. Ved læsning af bogen i helhed skønner jeg, at Sarah Young anvender Jesu kald gennem Bibelen ord på samme måde som en præst eller prædikant anvender Jesu ord gennem Bibelen tale på tilhørernes hjerte.

Sarah Young er meget bibelfunderet. Reelt er der tale om, at Helligånden har gjort bibelstoffet levende for hende, så hun kunne formulere sine andagtsstykker.

Måltrettet og ensidig

Jesus kalder er anbefalelsesværdig for en specifik gruppe kristne og til et bestemt formål.

Forlaget skriver: "Andagterne er solidt funderet i Bibelen, og det, at det er Jesus, der taler direkte, gør det til en meget speciel oplevelse at holde andagt. Det er en god øvelse i at lytte til Gud". Hvis man godtager, at det er et litterært greb for, at læseren kan opleve sig tiltalt af Jesu ord, så er det lykkedes.

Temaet, som forvandlede Sarah Young selv, og som hun

Det er dagbogsstykker formulereret, som var det Jesus selv, der talte til hende

gerne vil formidle er: "Vær stille og erkend, at jeg er Gud" (Sl 46,11). Stykkerne er formuleringer af bibelsk tænkning målrettet som sjælesorg for den sønderbrudte ånd.

Temaet er det samme gennem alle andagtsstykker. Bogen er for den, der igen og igen har brug for, at Jesus siger: "Kom til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder". Denne stil hjælper med at trænge ind til de mennesker, der er sårbare og følsomme. Åndelig nærhed og varme er koden i bogen.

Bogen kan ikke erstatte bibellæsning, og det er er fejlvurdering, hvis man bruger bogen til højtlesning i hjemmet. Det er den for ensidig til. Den kommer ikke rundt om den kristne troslære og etik på et år. Guds lov, forsoningen, opstandelsen, Guds dom og den evige salighed bliver ikke behandlet tilstrækkeligt.

Bogens fokus er på Guds

nærvær og omsorg. For den sensitive, der har brug for en stille stund om morgenen, er den meget velegnet. Bogen er skrevet til personlige kristne, som er sårbare.

Kamp i Jesu nærhed

Enkelte vil støde sig på ud-sagnet: "Den frie vilje, som jeg gav dig, medfører et stort ansvar". Men af sammenhængen fremgår, at det er evnen til at fravælge de mange ting, der spreder opmærksomheden væk fra Jesus (18. september). Det er ikke i modstrid med de reformatoriske fædre, der siger, at efter genfødslen har den troende "en frigjort vilje"³ (se også Sl 51,12-14. Rom 8,15. Gal 4,6).

Det er i kampen mod kødet, der skal arbejdes med frygt og bæven på frelsen. Den kamp ses i de andagtsstykker, der peger på, at der skal være et levende opgør med Den Onde (28. september) og et opgør

med selvcentreretheden.

Sarah Young skriver, at boghandlerne er fulde af bøger med titlerne: "Vær god ved dig selv". Det fremmer selvbevidstheden og selvtilstrækkeligheden. Læseren får at vide, at vi er kaldet til noget helt andet, nemlig at det kun er i Jesu nærhed og hos ham, at vi får alt det, vi har brug for (26. oktober).

Læseren opfordres til at være hellig (13. december). Andagtsstykket den 14. september er en lille perle, der peger på, at problemer og smerter kan være anledninger, hvor til-liden til Jesus demonstreres. De vanskelige dage skal værdsættes. Forholdet til Jesus, løfterne i Bibelen og tidligere erfaringer af at være kommet godt gennem vanskelige tider er noget, der kan bære gennem vanskeligheder (8. november).

Til personlig opbyggelse for den sårbare kristne anbefales bogen. ■

- 1 Charlotte Rørth: *Jeg mødte Jesus – Bekendelser fra en modvilligt troende*, Informations Forlag 2015, s. 53.
- 2 Se Ingerlise Provstgaard: *Med ført hånd*, Lohses Forlag 1988, og Ingerlise Provstgaard: *Regnbyger og kildespring*, Lohses forlag 1999.
- 3 Jens Olav Mæland (red.), *Konkordieboken – Den evangelisk-lutherske kirkes bekendelsesskrifter*, Lunde Forlag 1985, s. 449.

Gud, mig og min næste

BOGANMELDELSE AF FRITS IVERSEN

Gud, mig og min næste

Ny frimodighed til et hverdagsliv i evangeliets kraft

Flere forfattere

LogosMedia 2017

64 sider, kr. 49,95

Studiehæftet indeholder syv studieoplæg samt seks "opgaver", som man kan arbejde med indimellem. Derudover er der en plan for, hvordan en studieaften inkl. fællesspisning skal forløbe. Hæftet indeholder både ledervejledning og links til yderligere inspiration.

Studieoplægget er udarbejdet i Danmark af Christina Munk Eriksen, Claus Sode Grønbæk, Kim Hjeremind og Birger Reuss Schmidt, men inspirationen er hentet i SOMA-kirkerne i USA.

Amerikansk koncept?

Jeg snakkede med nogle, der har "testet" pilot-udgaven af studiehæftet, og deres første tanke var på den baggrund, at de måske skulle i gang med et amerikansk koncept. Det blev dog ikke deres oplevelse af gennemgangen, og det er heller ikke det, der falder i øjnene ved gennemlæsningen af studiehæftet. Her er der godt nok nogle klare rammer, der kunne ligne et koncept, men indholdet er langt fra noget, man kan rubricere som sådan. SOMA-kirkerne ligger på mange måder

Der er solid bibelgennemgang og praktiske forslag, som kan bruges direkte

tæt op ad os (LM) – både hvad teologi og tænkning angår, og her har de givet en vellykket inspiration ind i en dansk kontekst.

Hverdagsliv og -mission

Der er flere røde tråde gennem hæftet. Den ene handler om at leve et hverdagsliv med Jesus i evangeliets kraft. Det med at evangeliet er kraften i det kristne liv, understreges gang på gang og er også grundlaget for de andre pointer i hæftet: "Det handler ikke om at tage sig sammen, men om at leve nær ved Jesus og suge til sig af hans nåde og tilgivelse og magt hver eneste dag" (s. 20).

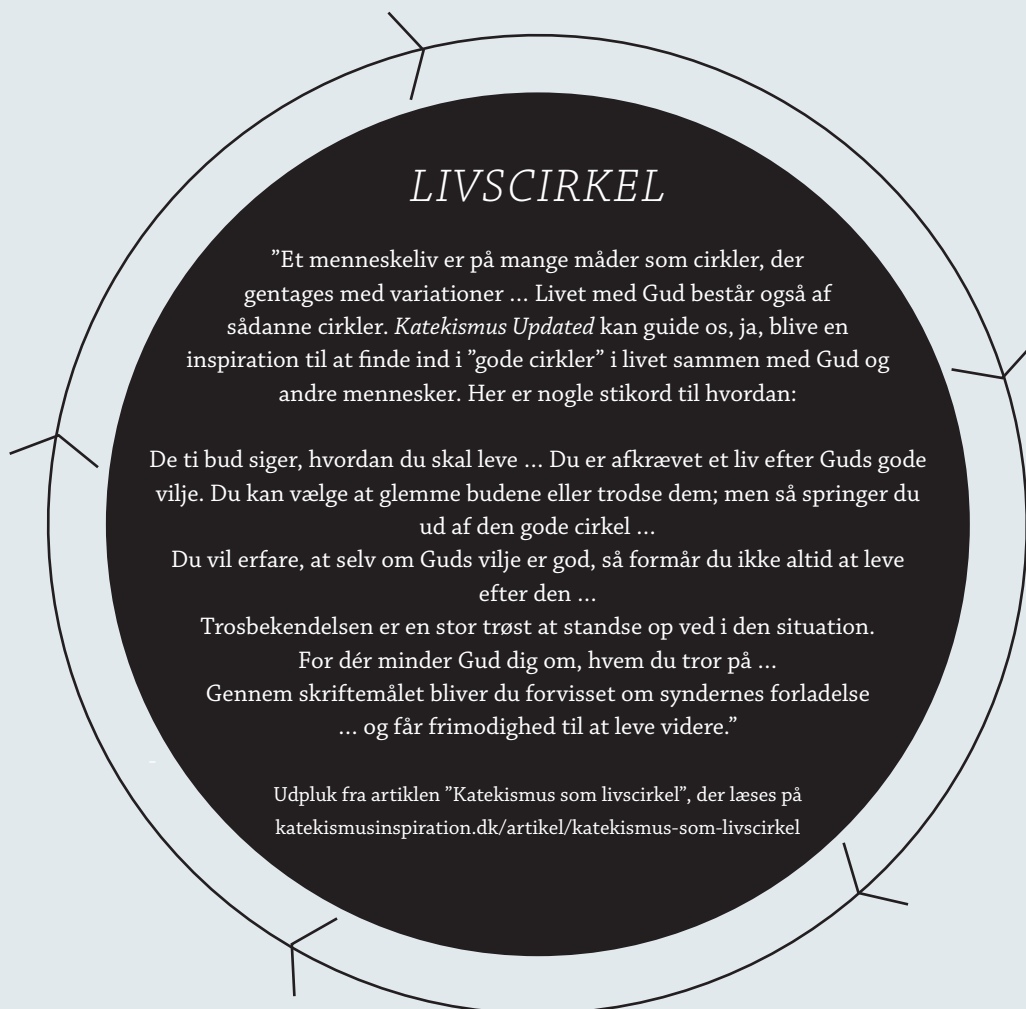
Mens dét fastholdes, peges der også på, at "frelsen giver et nyt liv her og nu." Vi er Guds børn; vi behøver ikke at være smarte sælgere, taktisk kloge eller på anden måde dygtige til det. Nej, Gud giver os gode gerninger at gå i, og så må vi følge hans plan i stedet for

vores egen. Hverdagsmission præsterer ikke – hverdagsmission lever.

Dette hæfte er virkelig godt sat sammen. Der er solid bibelgennemgang – der er ting at tænke over/arbejde med – der er praktiske forslag, som kan bruges direkte, eller justeres til egen virkelighed.

Det er et fantastisk studiehæfte, som det bare er om at få fat i og komme i gang med at bruge. Der er ingen forbehold – det er bare af sted. ■

MERE OM TEMAET ”FRI OG FORPLIGTET”

Om lovens tredje brug

Der opstod i kølvandet på den lutherske reformation nogle interne stridigheder. I et forsøg på at afgøre, hvad der var i overensstemmelse med Guds ord og Den augsburgske bekendelse, blev Konkordieformlen udgivet i 1580.

Et af emnerne handlede om, hvorvidt ”loven også skal foreholdes og indskærpes de genfødte kristne, eller ikke”. Svaret findes i Konkordieformlen i artikel 6 – Om lovens tredje brug:

1. Vi tror, lærer og bekender, at selv om de i sandhed troende og til Gud omvendte mennesker ved Kristus er blevet friet fra lovens forbandelse og tvang, så er de af den grund dog ikke uden lov, men de er derfor genløst af Guds søn, for at de dag og nat skal øve sig i loven (Sl 119) ...

2. Vi tror, lærer og bekender, at lovens prædiken bør drives med flid ikke alene for de vantrø og ubodfærdige, men også for de sande troende, i sandhed omvendte, genfødte og ved troen retfærdiggjorte.

3. For selv om de ...

... og så kan du selv læse begrundelsen og en nærmere udfoldelse i ”Kort forklaring”, som findes her: lutherdansk.dk/Konkordieformlen%20-%20Kort%20Forklaring/index.htm

eller i ”Udførlig beskrivelse”, som findes her: lutherdansk.dk/konkordieformlen/default.htm

UDGIVER:

Luthersk Mission
 Industrivænget 40
 3400 Hillerød

WWW.BUDSKABET.DK

TEMA:

Fri og forpligtet

Hvilken rolle spiller Guds lov i en kristens liv? Og hvordan skal loven så forkyndes – både generelt, men også specifikt til kristne? Temaet fokuserer på det paradoksale, at en kristen både er fri for loven og samtidig forpligtet på lovens indhold.

Som kristen ender man nemt enten i den grøft, der hedder moralisme og lovtrældom, eller i den grøft, der med et kirkehistorisk udtryk hedder antinomisme (græsk: anti = mod; nomos = lov), dvs. at man ikke tillægger loven nogen plads og betydning i en kristens liv, men mener, at den er ophævet af nåden.

Guds bud og krav står ikke i høj kurs i den brede folke(kirke)lighed, hvor den enkelte er sin egen øverste norm. Det er samtidig nærliggende at spørge, om forkyndelsen af loven også er blevet nedtonet i "bibeltro" sammenhænge? Hvordan får vi et evangelisk forhold til Guds lov?

*Bibelen må være det
 prisme, vi ser alt
 andet igennem og
 vurderer alt ud fra*

**ANTON BECH
 BRAÜNER SIDE 23**

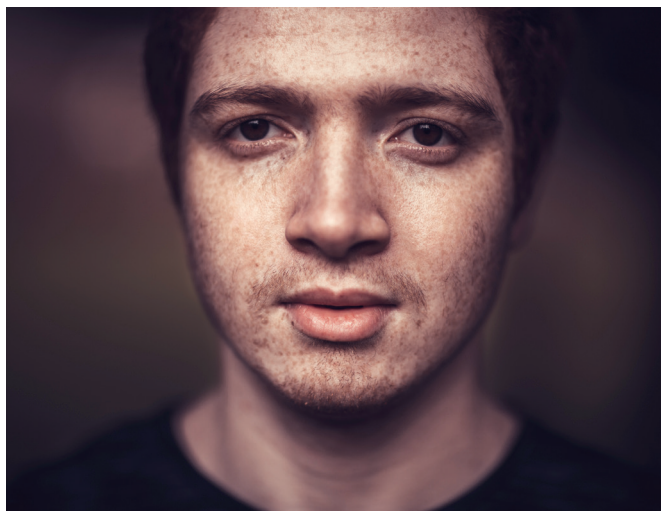

FOTO: PEXELS

*Mor, hvis du vidste, hvad der
 fandtes i min hjerne, så ville du
 også ønske, at den blev vasket*

KRISTOFFER H. ENEVOLDSEN SIDE 28